

Megjelenik e politikai, tudományos és művészeti lap minden héten kétszer Szerdán és Szombaton. Hivatalos tudósításokon kívül, Hírlöje közül minden hirdetémet egy negyedszert sorától három krajzárért pgo pénzben.

Nem-rendes levelezők kéretnek az Intézethez bérmentesen küldeni közléseiket.

VILÁG

Előfizetheti helyben és Budán E m i c h Gusztáv ur könyvkereskedésében (uri és kigyó utcák szögletén) felétre postán 6, különben 5 ezüs forinttal, az országban minden — azon kívül csak a es. k. fő-postahivatalnál Bécsben.

Minden közlés „a Világ szerkesztő-hivatalának” cím alatt kéretik beküldetni.

Az 1844dik évi folyamából teljesszámu példányokkal még szolgálhatunk.

Tartalom.

Nyilvános közlőzet a Pesti Hírlap szerkesztőjéhez. — Fővárosi hírek és események. — Nemzeti színház. — Kinevezések. Halálozások. — Országgyűlési tudósítások: Januar 10. 11. és 12kén CXXXIV — CXXXVI. kerületi ülések. (Tárgy: folytatása a megvesztegetések büntetés-alkó-vonatása iránti vitalközléseknek. A büntetés szavazatosság által elhatározottatik. Fegyveres csoportoknak a gyűlésekre vitele tilalma.) — Rövid közlés a jan. 13kai 137. kerületi üléstől. — Megyei és más vidéki közlések: Temesvári (közgyűlés, melyben a BRdek az esküszökeket ellen 's az általános bíróság mellett nyilatkoznak.) Baraból. Aradból. — Záró-ráb megye kisgyűlése rendelvény olvasatát föl, melyben a megyének a főispán és magistratus iránt engedelmesség parancsolatát.) — Magyar partvidék. Buccari kerület közgyűlésén többek közt felirás kidolgoztatni határozottatik, melyben ő felsége meg kéretik, hogy e partvidék ne magyar hanem horvát partvidéknek neveztesse. — Pozsonyi levél (Akadémiai olvasó és szaváló kör.)

Spanyolország. (A „Gazeta” védőszót emel a kormány mellett.) — Nagybritannia (Gyűlés, vadság, nyomor. A francia trónbeszéd iránti vélemény.) — Franciaország. (Nemours hg Londonban.) — Görögország. — Törökország. — Észak-amerika. (Elnöki üzenet.) — Chili. — China.

Egyesületi és intézeti közlések. A vakok pesti intézete javára múlt évi decemhernben begyűlt adakozások. — Magyar Gazd. egyesület. — Figyelmeztetés a Kúlnyitféle pályakérdésre. — A pesti magán-elmekör-gyógyintézet 's eddigi működésének rövid ismertetése.

Értekezések. London és Páris fenytőjogi tekintetben. Bűn-fenyítői statistika.

Hírlapi kalászkok. Hivatalos és magán hirdetések. Gabonaár. Pénzkelet. Dunavízállás.

Pest, januar 17. 1844.

Iránycikkkel egyéb közlendőink tömege miatt ezuttal nem szolgálhatunk.

Nyilvános közlőzet a Pesti Hírlap szerkesztőjének.

A Pesti Hírlap szerkesztője, ki — azon sympathiánál fogva, mellyel számtalanszor nyilvánított önvalómása szerint a sz. kir. városok iránt viseltetik — mint azoknak leg-hűbb 's legőszintűbb barátja közönségesen ismertes, ezen hajlamának félre nem érthető jeleit adá ismét, a midőn Pest városa körlevele következtében lapjai 290 és 291d. számában a polgári rendnek igaz nyíltságával azt fedezte fel: hogy a sz. kir. városok számára a megyék szavazatához hasonló egyenkinti, és így 47 szavazatot követelni méro képtelenség — hogy ő szíve egész mélyéből egy erőteljes, 's hatalmas polgári rendet ohajtva ez okon a kir. városokat független és önálló létök biztosítása tekintetéből, 52 megyei szavazat ellenében, 16. szavazattal kívánja boldogítani, — hogy ezen 16. szavazatot is csak jelenleg a nemesi rendnek adózás alá leendő kerítése tekintetéből juttathatni a városoknak — és hogy ezeknél fogva, azon városi tanácsok, és választott polgári községek, mellyek az ország élő törvényeire hivatkozza, a sz. kir. városok számára 47 szavazatot követelnek, ezáltal semmit, de éppen semmit egyebet, mint a városok jelenleg tárgyalás alatt lévő belsezkerkezete változtatásának hátráltatását, és ily formán a zárt testületek (kaszák) uralkodásának még továbbra terjedő fenmaradását akarják elérni.

Ennélfogva ámbár a Pesti Hírlap szerkesztőjének jóakaratu szándoka iránt, kiváltkép minthogy azt ő maga is kijelenté, soha kétség nem támadhatott, és ez okon nyilvánításai az egész polgári rend részéről eddigelő is mindenkor közönséges, ha bár csak néma méltánnyal fogadtattak, sokak előtt nagyon feltűnő lehetne, ha a jelen esetben, midőn a tisztelt szerkesztő a barátságos táborban a meghasonlás gyújtószóvetnekével toppan be, 's a polgári rendet egyedül annak erősbítésé tekintetéből — zárt testületeinek ármányos, 's önhasznukat vadászó törekvései iránt felvilágosítottan oly hathatósan parkodik, barátságos működési ezuttal is néma méltánnyal fogadtatának; ugyanazért különösen mi, kik a Pesti Hírlap szerkesztőjének kitűnő, 's kivételkép városunk zárt testületére is kiterjesztett szíves vonalában részeseim szerencsésítettünk, a legnagyobb hálátlanságnak tartanók, eziránti érzelünket még továbbá is magunkban elfojtani; fő kötelességünk közzé számíjtuk tehát, a Pesti Hírlap szerkesztőjének ezen nagyszerű barátságos szolgálataért hálás köszönetünket ezennel nyilván, és annyival is inkább kijelenteni: mivel városunk zárt testülete hasonlóan hódol azon tannak, mellyszerint a fenálló törvények figyelembevételét szorgalmazó haszaltalan eszevegekkel felhagyva, a városokat mentül kevesebb szavazattal kell felruházni azért, hogy annyival erőteljesebbek lehessenek.

Egyébiránt, minthogy a zárt testületeknek ezen elannyira világos és szembeszökő önhasznuk lesése, itt 's amott, mégis némi kétségbe vonatik, e felett némelylek e tekintetben nem általják még azon ismeretes mesét is, mellyben a báránybörbe ültözött farkas főszerepet játszik, emlékeztelbe hozni, szükségesnek tartjuk a közönség figyelmét azon javaslatra utasítani, melly a városok beszerkezete érdekében a városi követei által becsütatott közre, és ugy hírtessük, hogy az által minden lehető kétség el fog hártatni; mert azon tény: hogy a zárt testületek küldöttei, a városok belsezkerkezeteinek elrendezése érdekében különös tanácskozásokat tartottak, — hogy ez érdemben javaslatukat saját utján is, 's önmagok kö-

zönségessé tették, 's hogy ezen javaslatban az országgyűlési szavazatok kérdését még megsem említették, már magában is elegendő 's minden kétséget kirekesztő bizonyítvány arra, hogy a szóban lévő zárt testületek, a városok belsezkerkezeteit minden fölük kitéphető módon hátráltatni iparkodnak. Szegeden dec. 17kén 1843. Néhány polgár.

Fővárosi hírek és események.

Pest, januar 17. 1844. A domai jég naponként szaporodik 's a közlekedést tetemesen gátolja. Az állóhídi oszlopokon fölül a jég mindkét részről megtorlódot; az idő azonban lágyulásra mutatván, az ikervárosi tánevizálmakban résztvenni ohajtok, néhány nap mulva hihetőleg szabadabban lélekezdenek. Csak remény, szíves olvasók! hisz hány ember merit csupán ebből megnyugvást baleseményiben.

Január 12kén délelőtti 11 órakor az ur- 's gránátos utcákra szolgáló Trattner-Károlyiféle ház második udvarában majdnajd tűzveszély ütött ki. A kir. curia levéltára fölötti szálláson, 8 nap előtt a ruhamosásnál a kattan körüli téglák hihetőleg a tetemes tüzeléstől, izzókká levén, az égő anyag észrevételül a padlóba harapózott. E 8 nap óta az ott forgolódo egyének sajátszerű büzt vönek észre, minek azonban eredetét magoknak meg nem magyarázhatták, míg végre a füst mindent fölvilágosíta. Ógerenda már esősüdes tüzben evődött: a rögtöni segély azonban az aggódo lakosok megnyugtatására mindent lecsendesíte. — Tanulság, mennyire kell a vigyázatnak mindennél kiterjednie.

A casino-bálok f. hó 20kán feb. 3án 's 17én és így mind a három ízben szombati napon fognak tartatni. A jogász-bál f. hó 24re van határozva. A lövészek táncmulatságának ideje még eddigelő nem bizonyos.

Hírlök, hogy nemsokára egy polgári-casino alakuland, és pedig a város kellő közepén; az alapító 's rendes tagok évenkénti részvénye 40, a látogatóké 5 pfrt leend. Minden műipari lap, még a külföldiek is (fordításban) ugyanitt föllelhetők lesznek.

Készülőben van egy formaruhás gyalog polgári katonaság alakulása is; kék magyarka, ezüst színös nadrág 's nemzeti forgóval díszített vörös kalppal. A lovas-polgárság egyenruháját az illető biztosság még nem határozá el.

Ideje volna már egyszer, hogy a hírlapszerkesztők minden itt ott megpöndített koholmányoknak hitelt ne adnának, azokat való eseményekként kikürtölnétek. Így a Murat-féle gyilkosságban résztvevők közül egyik sem halt meg, mint ezt némelylek lapok hírtelék.

A városkapitányi hivatal ismét újabb dícséretes tanuljelt adá éberségének, 's több czélyszerű rendeletet bocsátott közre; ezek közt különösen említést érdemel e kettő: 1) hogy norma-, vásár- és ünneppapokon, mint ezt felsőbb rendeletek 's a közilledelem is megkívánják, minden bolt-ajtó zárva tartandó; és csupán azon boltoknak, mellyekben leg-szükségeseb élelmi-szerek árultatnak *) levén reggeli 9 óráig szabad féltajtvál nyitva lenniök. 2) Miatán az ebhara-pásból származó szerencsétlenség megelőzése tekintetéből, a csavargó ebeknek befogatása szorosan meghagyatott: mindenki kéretik, hogy e szükséges rendelet végrehajtását semmikép ne akadályozza.

Nemzeti színházunkban szombaton, (januarius 20án) László József javára, bérletszűnással fog adatni „Szökött katoná” eredeti színmű 3 szakaszban Szigligettil.

A n. m. l. s. m. k. udv. Kamra a dognácskai k. bányahivatalnál és helyettes bányatörvényeséknél megírult ideiglenes igtatói állomásra vágyczi Nagy Károly részbennyi ideiglenes igtatót alkalmazta. Herman Ignác, a n. m. l. s. m. k. udv. Kamránál titkokok folyó évi januar 9kén meghatalozott.

Neerolog. Kir. tanácsos és udvarnok ittebei Kiss Antal, Torontálmege néhai első alispánja és országgyűlési követe. N. Beeskereken f. évi jan. 2kán kimúlt, életének 64dik évében. A köztiszteltetben állott, művelt és szelleműs férfúnak emlékezete méltó, hogy áldásban maradjon, sok érdemei 's jótéteményei között főleg azoa nevezetes áldozatokért, mellyekkel ő a hazai intézetek gyarapításához járult. A Ludoviceára tett szép ajánlatát (l. i. Kiss Agoston örökösével egyetemben 10 000 forintot.) törvénykönyvünk bizonyítja; a nemzeti mauseumban egy iraki díjt alapított; a m. tud. társaság alappéne neveléséhez évenként 100 p. frttal járult; a vakok és siketnémik intézeteit szép adományokkal gyámoltá; a magyar academiának becses régi oklevél-gyűjteményét, és a museumarok több régi pénzeket 'sat. ajándékozott. Szép lelket tanúsítja az is, hogy az 1831ki rémes cholera napjaiban, az orvosok buzdítására 's bátorítására 300 pfrt évenkénti nyugpézt ajánlott azon orvos vagy sebész özevgyének, kinek férje a betegek körüli fáradozásának áldozatánl esnék, 's ezen 300 pfrt nyugdíjt maig is húzza az akkor kimúlt n. beeskereki orvos özevgye. Ily nemes tettek, 's több itt elő nem sorolhatók jellemzők a derék honpolgárt, kinek véletlen szomorú halálát egy esés okozta ezombtörésből következett 5 héti betegezség szűlé. Földi részei folyó januar 16kán Katalinfalván tétettek nyugalomra. Béke anygala viraszson felettök!

*) 'S így ide a dohányáros boltok aligha tartoznak. Szerk

Országgyűlési tudósítások.

Pozsony, Januar. 10. CXXXIVd. kerített ülés.

(Kezd. d. e. tízedfél órakor. Tárgy: a megyei kihágások érdemében beadott választmányi jelentésnek 39dik §a.) Palóczy kerül. jegyző felolvasván előbb a verificationalis választmányi jelentést Kismarton városa újabb megbízó-leveléről, melly szerint a nevezett város régi követe Lichtenstein Antal helyébe Kár Mátyás választatott el: folytatatták a megvesztegetési törvény felett megszakadt tanácskozás. A mai ülésben négy napi tanácskozás után eldönteték ama kérdés: szükséges-e a megvesztegetés ellen törvényt alkotni? Azok, kik e kérdés iránt mai napon nyilatkoztak, törvény mellett vtvak, egy szókonon kívül, ki a törvény ellen már bőven kifejtett okokat ismételteté.

Az először szólt megyei követ elismeré, hogy a megvesztegetés ellen törvényt hozni nehéz feladat, mit a törvényhozásnak meg kell oldania, mert ettől függ a haza nyugalma, jövőndője. Szóló a megvesztegetést polgári bűnnek tartja, melly 1827ben kezdett hazánkban meghonosulni, midőn egy megyében az alispáni hivatal elnyerése végett először vásároltatának szavazatok 5 forintjával. Ezen szavazat vásárlás példája azon idő óta mindinkább elharapózott. A megyéknek T. megye követe által előterjesztett visszaélési jegyzékére elismeri, hogy vannak megyei életünkben számos visszaélések, miknek azonban nagy része a vesztegetési törvény mellett is fen marad. De ebből épen nem következnek, hogy helyhatósági rendszerrel kormányozni ne lehetne. A hiány nem a rendszerben, hanem a hivatalnokokban rejlik, kik elválasztatásuk előtt mindent ígérnek, utána pedig hanyagságuk miatt egész láncolatát idézik elő a visszaéléseknek. Legyenek csak egyszer a hivataloskodók elfogulatlanok, teljesítsék köteleseiket hiven: bizonyosan meg fog kevesedni a visszaélések tömkelege. Magunk vagyunk tehát betegek — mond szóló, — 's magunkat kell gyógyítani, mert általunk beteg a helyhatósági rendszer. Mi vagyunk a megvesztegetők is, pedig megvesztegetett nem léteznek megvesztegető nélkül. A megvesztegetés ellen szükség törvényt alkotni, melly czélhoz vezetessen; 's ez az, mit nem lehet az eddigi javaslatokról elmondani, valamint a felidezett angol törvényekről sem; mert Angolhonban a törvény betűszereint alkalmaztatván, számtalan kijátszásra ad alkalmat.

E kijátszásokhoz mi is eléggé értünk, 's a gazdagabbak a törvény alól nálunk is ki fognak báni, míg az együgyű szegénység súlyosan bűnhöszik. A korteskedés eredetére megjegyzé szóló, hogy az olly időszakra esik, midőn a vélemények fejledezni kezdván, egymástól szétváltak, 's az értelmiség, hogy czél érthessen, azon öseberekhez folyamodék, kiknek szívök megromolva nem volt. A korteskedésnek tehát első czélja jó volt; de a gyakorlat el-fajulttá tevő azt, 's időjártával a korteskedés olly kihágásokat szült, mellyeket jövőre megzabolázni mulhatatlanul szükséges. Ezen kiesapongások elfojtására ajánltaték a képviseleti rendszer, mirenélve előbb a születési jogokat kellene lerombolni, mert hol a polgári jog születéshez van kötve, ott a képviseletnek helye nincs. A hozandó törvénynek fő feladása, hogy a kihágásokat korlátozza, de szavazatától senkit meg ne foszsson, 's ne az özevcsoporthozást büntesse, hanem magát a bűnt, a kihágást. Azonban e tárgy iránt jelenben alig lehet szabad kedéllyel tanácskozni, mert a korteskedés iránt miudnyájan elfogulva vagyunk, mint volt a föld népe iránt a törvényhozás akkor, midőn azt a Dózsa-háború után rabszolgaságba taszítá; 's azóta a nép imája haszaltalan csapokdjá az ezek kárpitjait. Hasonló elfogultsággal tárgyaltatának az 1832diki hongyülésen az urbéri törvények a cholera! események után, mellyek Párisban szinte olly alakban tüntek fel, mint felsőbb megyéinkben; sokan azt hívék az 1832diki törvényhozók közül, hogy ha a népnek jogok adatnak, ezeket a nép hasonló kiesapongásokra fogja használni, 's az élet e hitet szépen megezáfolá. E példák arra intenek, hogy a fenforgó tárgy körül nagy ovatosággal kell eljárni a törvényhozásnak. A megvesztegetés elméleti meghatározásába becsütkozni nem szükség; mert ez czélhoz nem vezet. Nem felelnek meg a czélnak az eddig előterjesztett törvényjavaslatok sem, mellyek mellett alig lesz néhány tisztikar, mellyet a főkormányzó, ha neki nem tetszik, hivatalából le ne léptethetne. Ezen törvényjavaslatok mel-

lett a kevesebbég is könnyen megsemmisíthető a többség működését, mert hamis tanúkat a megvesztegetésre nézve találni nem nehéz. Az átalakulás ugyan zöld asztal mellett teljes nyugalomban megtörténni nem fog, 's ezért nem kell minden legkisebb mozgalomra felriadni: de a vesztegetés ellen, melynek kicsapongásai a személy és vagyoni bátorságot támadják meg, mulhatatlanul törvényt kell alkotni, óvakodva, hogy e törvény a választási szabadságot ne veszélyeztesse. Mert könnyű az aranytól megválni, de nehéz azt szerezni, nehéz annak birtokát biztosítani. Tanuljunk azon népek életéből, kik az arany szabadságot bírták, 's midőn elveszték, az enyészett sirjába hanyatlottak. — Más megyei követ sajnálatát jelenté ki beszéde kezdetén az iránt, hogy a képviselői rendszernek minél szélesebb alpra állítása mellett elhangzott elvek, a kir. városok rendezésénél nem alkalmazták. Tagadja szóló, hogy a megvesztegetési törvény bajnokaira a felhordott vádak alkalmazhatók lennének, mert ő ugyan törvényt kíván, de sem a centralisationnak nem barátja, sem a köznemességnek nem ellensége. Nem osztja azok véleményét, kik a korteskedésben semmiféle veszélyt nem látnak rejteni; mert bár nem érte is még el legfelsőbb fokát a korteskedés, de a nemesség nagy részét munkájától már elszakította, 's rövid időn a szavazat-árulás lesz élelemkeresetének egyedüli módja; 's ha majd a korteskedés elébb a kisebb, azután a nagyobb birtokúakat a szegénység örvényébe taszítja, a munkától elszakított köznemességet idegen hatalom karjai közé vezérli. Melly szomorú jövőt ha kerülni akarunk, törvényt kell alkotnunk a megvesztegetés ellen. Az vetették ellen, hogy a megvesztegetés eseteit bebizonyítani lehetetlen; ha ez elleni a megvesztegetési törvényhozatalát, akkor semminemű bűnre nem kell törvény; mert a bűnnek egyetlen neme sincs, melynek minden ágazatát be lehetne bizonyítani. Azt pedig tagadni nem lehet, hogy törtétek megvesztegetések, melyeknek bebizonyítása nem épen lehetetlen. Ha törvény lesz, a bűn felemelt fővel járni nem fog, 's egész féktelenséggel nem üzi kihágásait. Törvény nélkül a köznemes nem fog lemondani a korteskedés jótékonyágairól, melyekbe őt születése minden egyéb érdem és munka nélkül részelteti; sőt mindinkább inkább ki fogja fejteni a korteskedést a nemzet veszedelmére. A b—i szerkezet szellemét pártolja. — Ismét más megyei követ a korteskedés alapját azon felsőbb int. érvényben keresé, mely 1821ben rendelé, hogy a választásoknál a személyes szavazatok számítassanak. Ezen intézkedésnek ugyan nem vala célja a korteskedés; de alkalmul szolgált arra, hogy az 1823ki kir. biztosok az adó, 's katonas-állítás iránt a gyűlésekbe vitt köznemesség által czélfokot kivihessék. Itt vette eredetét a korteskedés, mely később oly félelmesen terjedt el az egész hazában, 's melly ellen jelenben törvényt kíván maga a szegény nemesség állapota is. Vannak e szegény nemességben oly tulajdonok, mik igazolják, hogy a polgárjogot vagyoni qualificatiohoz kötni nem szükség, 's nincs semmi, mit a művelt néposztály, ennek szemére vehetne; mert visszaélések mindenütt vannak, habár nem egyenlő alakban is. Eddig a törvények a gazdagok bűneit mellőzték, csak a szegényeket sújták; mivel ennek befolyása a törvényhozásba vagy épen nem, vagy csak igen gyenge volt. Azért kell törvény a megvesztegetés ellen, hogy a gazdagok befolyása a szegény nemességre gyengéssék. A szerkezeti nehézségek nem ijeszthetnek el a törvénytől senkit; mert ha a megvesztegetési törvény elméletben üdvös, le kell győzni a szerkezeti nehézségeket, hogy az üdvös törvény életbe ültetessék át. — Végre szavazat alá bocsátván a tárgy, 42 megye 6 ellenében szükségesnek tartá a megvesztegetés ellen büntetést határozni. Többséget alakítanak a következő megyék: Zemplén, Sáros, Ungh, Szabolcs, Szepes, Borsod, Heves, Torna, Ugocsa, Bihar, Marmaros, Csongrád, Csanád, Arad, Temes, Krassó, Pozsony, Nyitra, Sopron, Trencsén, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Bars, Liptó, Somogy, Győr, Veszprém, Baranya, Zólyom, Fehér, Esztergom, Moson, Tolna, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Verőcze Szerém. Kevesebbégben maradtak: Gömör, Bereg, Békes, Torontál, Hont, Pest. Nem szavazott: Abauj. A többség határozata elnököleg kijelentvén, a vesztegetési törvény leghevesebb ellenzője annak szerkezetét iránt következőkben összpontosítá nézeteit: Ha már törvénynek kell hozatni a megvesztegetés iránt, szükség azt úgy szerkeszteni, hogy a hatalom, melly eddig eléggé bebizonyítja mennyire szereti megyei kihágásoknál a törvényt egy oldalulag alkalmazni, — ellene ne fordithassa a szabadságnak. E végett a következő 3 főkérdést szükséges legnagyobb ovatossággal megfejteni: 1) büntetessék-e a megvesztegetés, ha kihágás nem követi? 2) Mit értünk a megvesztegetés esetei által? 3) Megyei bíróság ítéljen-e vagy más? felelbitel mellett-e vagy a nélkül? 's ha

felelbitel lesz: hova történjék az? E kérdéseket, ha nem akarjuk, hogy a hozandó törvény fegyver legyen szabadságunk ellen, szükséges akép megfejteni, hogy a kormányknak se hatalmában se érdekében ne álljon a választásokat önkényesen megsemmisíteni. Volt idő, midőn a hatalom kezében fegyver volt a törvény a szabadság ellen; ilyen idők ezután is nehezhetnek reánk, mert a hatalom változó; és azon időkben egy két hazafi elmarasztalásért is feljajdulánk, holott ott csak egyesek szenvedtek; de ha tisztújítások semmisítettek meg önkényesen, akkor az egész nemzet fog szenvedni. Ezen nyilatkozat után a multnapi tanácskozások közben elő terjesztett v—i és b—di 's a mai nap felolvasott 3 (u—i, b—si és k—i) szerkezeti javaslat felett folyt a vita, melly kötelez valakinek szavazatért. A megvesztegetésre büntetésül kívánta szabadni a bérnek a házipénztárba leendő kétszeres befizetését, a megvesztegetőre nézve pedig elválasztásának megsemmisítését. Végre a követekre nézve kívánta a megvesztegetési vádak vizsgálatát a verificationalis választmányra bízni, mellynek kiküldetésével ugys ez czélozták. Más megyei követ javasla, hogy a megvesztegetési vádak elítélése állandó bírakra bízassék, kik egyszer kivéve, függetlenek legyenek a hatalomtól épen úgy, mint a pártoktól; a törvényjavaslat szerkesztését pedig kívánta az összes kerületi jegyzőségre bízni. A b—si szerkezeti javaslat indítványozója a megvesztegetőre, ki szavazatot pénzért vásárol, büntetésül akarta szabadni a vesztegetési öszletnek a házi pénztárba leendő tízszerez befizetését; a megvesztegetettre nézve pedig ki meggyőződését pénzért változtatja meg, az elvett pénzmennyiségnek ugyancsak a házi pénztárba leendő kétszeres befizetését. Egy más indítványozó, K. megye követe, a közelebbi javaslatot önkényre vezetőnek tartá, 's a megvesztegetést csak akkor kívánta büntettetni, ha általa visszaélés történt. Szerkezeti javaslatában, ki választói szavazatát másnak bérért köti le, 's ki másnak ily bér ad, vagy kötelez, vesztegetés büntetése alá esik; 's a megvesztegetőre nézve hivatalvesztés, és a bérnek háromszoros, — a megvesztegetettre nézve pedig az elvett bérnek kétszeres lefizetése, melly a házi pénztárt fogja illetni, van büntetésül szabva. Ezen egymást érő szerkezeti javaslatok egyike sem részesült különös pártolás szerencséjében; azonban mindnyája közíratra bocsátatták 's tárgyalatásuk más napra haladt.

Januarius 11-én. CXXXVIK ker. ülés.

(Tárgya a m. gazdasági egyesület által beadott folyamodás, — a tegnapi napon felolvasott 's közíratra bocsátott, vesztegetésről szóló törvényjavaslatok, — és végre a választmányi munkálat 40ik §a feletti tanácskozások.) Jegyző Vukovich olvasni akarván a m. gazdasági egyesületnek gr. K. Gy. nevében 5 rendbeli kérelmei teljesítése végetti folyamodását, mellyben többek közt bizonyos intézetek létesítésére az országtól egy millió pftnál valamivel nagyobb összeget kér, mielőtt felolvasatott volna, egy m. követ, mint a keresk. ker. választmány elnöke ezen folyamodást azon választmányhoz kíváná utasíttatni; mert, ugymond, minap a t. RRk egy, ugyanazon egyesülettől a rétöntözés tárgyában beadott folyamodást ugys ezen választmányhoz méltóztattak utasítani. Felolvasatván azonban, — egy más m. követ ezen kérelmet, mint a kérdés tárgyával összefüggésben nem levő dolgot, egy másik külön választmányának kíváná átadatni. Egy m. követ azért is kíváná, hogy ezen folyamodásról a RRk külön rendelkezzenek, mivel, ugymond, ha a kereskedési választmány munkálatából semmiféle lenne is, legalább ebből, melly ellen, hiszi szóló, nem fog annyi akadály tetetni, lehessen valami. Más m. követ pedig azért kíváná ezt külön választmányának kiadatni, mert, ugymond, a kereskedési választmányban, nem azért, mintha azon választmány érdemes tagjainak személyei ellen kifogást tenni akarna, practicus gazdák nincsenek; — azért tehát, mint a bányászati választmányban tevők, itt is jó lenne ezen új választmányhoz a tagokat kerületekre tekintet nélkül olyanok közül választani, kik e téren működnek. Egyébiránt B. követének azon megjegyzésére, hogy a rétöntözés tárgyában folyamodása a m. gazdasági egyesületnek ugys már ezen kereskedési választmányának adatott ki, azt feleli szóló: hogy az analogia nem áll, 's annál — fogva, mint kíváná, a rétöntözési tárgyat a kereskedési választmánytól elvenni nem lehet; annyival kevesebb lehet pedig — mint utána egy m. követ megjegyzé, — hogy a rétöntözés a csatornázással, mi a kereskedési választmány körébe tartozik, összekötetésben van. Ugyanezen

szóló pártolá B. azon indítványát, hogy ezen tárgy egy új választmányának adassék ki; mert itt véleménye szerint a gazd. egyesület újbóli alkotásáról van szó. Mondatott továbbá ezen indítvány pártolói által, hogy azért is lehet erre nézve új választmányt kiküldeni, mert ez a tárgy most fordul elő először, annál fogva rendelkezhetnek a RRk felette, a nélkül, hogy más választmányra tekintettel lennének; hogy nem lenne helyes sem a gazdaságot a kereskedésnek, sem a kereskedést a gazdaságnak alárendelni. Egy m. követ, mint a kereskedési választmány egyik tagja: minthogy mi practicus kereskedők nem vagyunk, felszólítottuk tehát — mond szóló — a kereskedőket, 's más testületeket, hogy egy vagy más tárgy iránti nézeteiket velünk közöljék. Igy adta be ezelőtt mintegy két héttel ezen irományt a m. gazdasági egyesület, még pedig a választmány tisztelt elnökének, 's mi ezt pertractatio alá vevők. Egyébiránt, ha a t. RRk e tárgyban egy más választmányt akarunk kiküldeni, akkor a kereskedési választmány annak, mit e tárgyban már dolgozott, átadhatja. A mi B. aggodalmát illeti, hogy ezen választmányban practicus gazdákra kellene lenni, szóló csak azt feleli, hogy ők is bírnak egy kis gazdasággal, 's abban kis jártasságuk nekik is van. — Egy m. követ ezen folyamodást, melly kinyomtatva van, minthogy benne pénzajánlásról van szó, előbb a küldőknek kíváná megküldetni. Végre egy m. követ indítványozá, hogy legjobb lenne, ha a kereskedési választmánynak ezen tárgy is kiadatván, az, iránta különenné meg jelentését. Sürgetett azonban más részről az is, hogy az ezen folyamodásban levő ajánlatról most kellene végezni, mert ha ez meg nem fog a nemzet által adatni, akkor a választmány munkálatából semmiféle lesz, 's a m. gazdasági egyesület sem fogja mint magányos intézet e nélkül magát az országgyűlés intézkedései alá adni. A kereskedési választmány elnöke erre azon megjegyzést tevő, hogy előre kimondhatja, miszerint a választmányok ezen ajánlatra nézvésti véleményeaz, mikép annak most helyét nem látja. Egy m. követ kíváná, hogy a kereskedési választmány, midőn ezen tárgyat tanácskozás alá veendő, gazdasági választmány neve alatt működjék; mert, ugymond, a név sokszor valamely tárgyra nézve igen sokat tesz. Ezután sürgettetvén a tegnapi ülésben megszokadt tanácskozás folytatására való átmenetel, az elnökség Sz. megye követének indítványa nyomán kimondá a határozatot: miszerint ezen folyamodás a keresk. választmányának fog adatni, hogy erről, külön a kereskedési tárgytól, adja be véleményét. — A tegnapi ülésben szavazat többségével elfogadtván, hogy a vesztegetésről törvény alkottassék, 's a tanácskozás folytatásban több rendbeli vesztegetésről szóló törvényjavaslatok olvastatván fel, 's közíratra bocsátatni rendeltetvén, a tanácskozás tehát mai ülésben ezek felett kezdetett meg. Egy m. követ: Szóló tegnapi ülésben azt kívánta, miszerint jelöltessék ki a mód, mellyen a vesztegetést definiálni akarjuk; mert — ugy mond — míg ez meghatározva nincs, addig büntetést reá határozni nem lehet, ha pedig meg van határozva szorosan, akkor aztán büntetése is lehet keményebb. Indítványozza azért, hogy adassék ki választmányának, vagy, a mit még jobbnak lát, a k. er. jegyzőknek, hogy ezen vesztegetési bünt szorosan határozzák meg. Szólónak a tett törvényjavaslatok nem tet-szenek. A b—si szójáték, a k—miban a vesztegetés minden nemei nincsenek kijelölve, a v—mi végre igenis hosszú. Adjuk ki tehát, 's ha elkészül, akkor szólhatunk hozzá mindnyájan. Miután a többség kimondá, hogy a vesztegetésre törvény kell, igyekezzünk minél jobbat alkotni. — Ezen szóló indítványát több hasonnemű indítványok követték. Nevezetesen utána szóló m. követ: Átlathatják a t. RRk, milly nehéz a megvesztegetésről törvényt alkotni, ugys, hogy az a szabadságot ne korlátozza. Ha Anglia példáját tekintjük, ott sem mehettek semmire a szigoru törvények által a megvesztegetés akadályozásában; mert ott a választások nagy része pénzzeli vesztegetés által történik. De hogy törvény kell, ezen már tulvagynak; annál fogva szóló bátor indítványozni, hogy ezen szóban forgó 3 törvényjavaslat adassék ki a választmányának, hogy a háromból egyet készítsen. Egy más m. követ: Ot a b—i javaslat eleje legjobban kielégíti; mert ebben a vesztegetés legjobban van meghatározva, csak hogy a vesztegetés nemei közé, az „engedmény“ is be kíváná soroztatni; mert nagy urak, vagy tiszték sokszor ezáltal is vesztegetnek. Ezután szóló a definition kívül a k. javaslatot fogadná el. Egyébiránt a vesztegetőnek hivatalától felüggesztéssel büntetését csak akkor fogadná el, ha a vesztegetést kihágás követelendi. A mi a bíróságot illeti: ezen tárgyban tisztújításnál bíró lehetne az őrszék: de követválasztásnál nem. Itt helyén látná verificationalis törvények alkotását; mert szóló követválasztásra nézve az országgyűlést látja legalkalmasabb bírónak. Elismerte ezt a külföld is, 's a törvényhozótest ellen részrehajlás-

ról panasz sehonnan sem tételt. Következő szónok egy m. követ: Ha a kérdésben levő 3 szerkezetet, egyiket a másiktól elkülönítve tekintjük, a tanácskozás alatt kifejtett elveknek mindegyik megfelel: de ha így együttvéve nézzük, úgy látszik, a háromból lehetne egy igen jót alkotni. A tanácskozás folytában kifejtett elv az volt: hogy mind a vesztegető, mind a megvesztegetett büntetessék, de úgy, hogy sem kijátszásnak, sem önkénynek ne legyen helye. Ovakodjunk tehát, nehogy olly törvényt alkossunk, mely mindjárt alkotása után kacaját szüdjön, vagy hogy az árulkodásnak 's másféle ármányoknak — mik már egy szomszéd megyében napi renden kezdenek lenni — tág tér nyitassék. Ha az, mi a 3 javaslatból fog alakítani, nem lesz kielégítő, előttünk lesz akkor is a 3 szerkezet, szólhatunk hozzá; most nehéz a 3 közül választani, olyan forma ez, mint Lessingnél a három gyűrű. Adjuk ki tehát, mint Sz. követe mondá, a jegyzőknek, hogy belőlük az itt kifejtett elvekhez idomítva egy újabb szerkezetet készítsenek. — Egy más m. követ: az általa ajánlott törvényjavaslatra nézve azt jegyzi meg, hogy tulajdonképp v—i indítvány nincs, hanem amit ő javasolt, az a es. minapi indítvány nyomán készült a büntető törv. könyv elveinek idomítva. A sz. indítványra nézve továbbá az megjegyzi: hogy midőn valamely választmány egy munkálatot bead, 's az újra egy más választmánynak adatik ki, abban ama választmánynak nézve csakugyan van valami, mi nem igen jól eshetik. Szóló egyébiránt erre nézve személyét illetőleg olly nagyon meg nem ülközik; mert hiszen az a cél, hogy minél jobb törvényt alkottassék. Ha egyébiránt ezen 3 törvényjavaslat csakugyan ki fog adni a jegyző uraknak, szóló csak azt kívánja, miszerint hagyassék meg nekik, hogy a büntető törvénykönyv elveivel kombinálva készítsenek belőle egy javaslatot. Egy m. követ: Mielőtt a kérdésben levő tárgyhöz szólana, felszólítja az elnökséget, hogy máskor a szólás jogát másnak ne ajándékozzák; mert szóló tegnap magát feljegyeztette, 's mégis ma mellőztetett. Továbbá úgy látszik, szólónak pirulnia kellett volna, mert tegnap a felszólalók mintegy kedvet találni látszottak abban, hogy mindig Z. megyére hivatkoztak, mintha ott volna legnagyobb divatban a vesztegetés: de szóló még sem pirult, mert ott a morális erő csakugyan kivitta diadalát. A mi a kérdésben levő tárgyat illeti: küldői erre nézve semmi utasítást nem adtak, 's ő is azon véleményben van, hogy a megvesztegetést szorosán meghatározni nem lehet, 's annál fogva sietett azokkal egy véleményben-lételet ki nyilatkoztatni, kik azt kívánták, hogy erről törvényt ne alkottassék. Szóló ezen 5 napi tanácskozásból azt tanulja, hogy nem tudunk olly törvényt alkotni, mely által a megvesztegetést gátolni lehetne; annyival inkább, mert sokszor ebben látatlan kezek működnek; megbüntethetnek a szegény nemesek, meg a manna-kiosztók, de azok, kik a manna lehullatják, büntetlenül fognak maradni. Helyesli szóló Sz. indítványát, hogy először is a vesztegetést kell szorosán meghatározni. Hallott végre szóló több javaslatot is, például a b—dit, de ebben a vesztegetés meghatározása nem kielégítő; a b—sire nézve pedig — noha az indítványzó személyét sérteni nem akarja, elmondhatni, hogy satyra, melyet mosolygás nélkül nem hallgathatni. Ekkor a szónok beszéde elejére nézve a szólók neveit jegyző elnök azon megjegyzést tevő, hogy tegnap Z. követe a szólásról lemondásra felszólítván kijelenté, hogy szóló nem akar, 's azért elnöktársa a szóló akarók közül névét kitörülte, 's ő már ma így kitörülve talált. Egy m. követ 's ker. jegyző: véleménye szerint olly rövid idő alatt a tárgyból jó törvényt alkotni bajos, ő tehát a b. indítványt pártolja, hogy e tárgyból egy új javaslat készítsék. Egyébiránt szólónak meggyőződése az levén, hogy a megvesztegetésre nézve törvényt alkotni nem lehet, 's ő jegyzői hivatásának nem tartja ebben részt venni, annál fogva kéri magát felmenteni; mert ő olly tárgyat, mely meggyőződésével ellenkezik, nem védelmezhet. — Végre a b—ési javaslatot szóló sem satyrának, sem nevelésre érdemesnek nem tarthatja. — Egy m. követ: elfogadja a sz. javaslatot, csak azt kívánja, hogy a jegyzők a vesztegetést szorosán meghatározzák. Egyébiránt, ha az eszméket itt előre meg nem határozzuk, a jegyzők azon helyzetben lesznek, hogy kielégítő javaslatot ismét nem készíthetnek. A megvesztegetésről törvényben bent kell lenni először, hogy a ki meggyőződése ellenére adja el szavazatát; mert a vesztegetést másképp meghatározni nem lehet; ezt pedig azért is bele kell tenni, hogy ezen törvényt — melyet szóló ártalmasnak lenni vél — minél kevésbé ártathatóvá tegyék. Továbbá meg kell hagyni a jegyzőknek, miszerint ezen törvényjavaslatot akkép készítsék, hogy a végrehajtó hatalomnak ne legyen érdekében ennek büntetése. A mi a k. indítványt illeti: hogy a vesztegető hivatalától elmozdítassék, ebben már szóló mindjárt nem tud megegyezni, valamint a szavazat-elvesztési büntetésben sem, hanem legyen a bünte-

tés pénz vagy börtön. Végre mentül kevesebb módot kell engedni ezen törvénybeli visszaélésre, — mi egyébiránt attól fog függeni, hogy ki fog felette itélni. E részben azonban K. tegnapi indítványát elfogadja, — erre tehát ismét figyelmeztetni kell a jegyzőket. — Egy m. követ a büntetést is itt kíváná előre meghatározatni. A megvesztegetőre, mint főszemélyre nézve a pénzbeli büntetést kevesli, kívánja hogy szavazati jogát is veszítse el; a köz nemességre kiszabott büntetést szóló sokalja, mert ezt könnyű megvesztegetni, ellenben — mond — mi egy dynastának, ha 5 ezer pftot költött a megvesztegetésre, azon összegnek kétszeres lefizetése? Midőn tehát — mond — a büntetés sújtó, egyszersmind igazságos is legyen. Egy m. követ pártolja a b—i indítványt, kíváná, hogy az új szerkezetben a főispánokról is tételessék említés, kik sokszor pártoskodás által vesztegetnek. Egy más m. követ a megvesztegetés nemei közül a mindennapiakat, a legszokottabbakat kíváná a törvényjavaslatban megemlíteni, 's illy értelemben egy új szerkezetet olvasott fel, mi a többivel együtt a jegyzőségek kiadatni rendeltetett. Ezután azon m. követ — 's ker. jegyzőnek, ki magát ezen új törvényjavaslat készítésébeni részvételtől felmenteni kéré, válaszoltatott: miszerint, miután mind a múlt, mind ezen országgyűlésen a közbizodalom őt ker. jegyzőnek megválasztotta, 's miután már egy más tárgyból is, a városok rendezése alkalmával meggyőződése ellen is vitte a jegyzőséget; tehát ezen fontos tárgyból is viheti. Továbbá mondatott, hogy jegyzőnek kötelessége nem csupán a maga saját, hanem a többség véleményét is feltenni. — Egy m. követ pedig: ha P. követe azt mondotta volna, hogy a megvesztegetésről törvényhez szóló nem kíván, mehetett volna; de miután kijelenté, hogy majd ehhez szóló fog, tehát kéri 's felszólítja, hogy a szerkezetben vegyen részt, annyival inkább, mivel bár a tisztelt jegyző ur politikai ellene, még is ki kell jelentenie, hogy benne a legrendszerebb főt tiszteli. Egy más m. követ azért is kíváná, hogy P. követe a szerkezetben részt vegyen; mert szükségének látja egy olly tagnak jelenlétét, kinek meggyőződése más, hogy legyen ellenzék; az okos ellenzék mindig szükséges. — Egy m. követ B. megye követének azon kívánságára, hogy az új szerkezetben ezen szavak: „meggyőződése ellenére“, belegyenek, azt felelé, hogy ezt erkölcsi tekintetben helyesli, de hogy törvénybe tételessék, nem kívánja, mert ezt mi soha meg nem tudhatjuk. Egyébiránt is — mond szóló — annak, ki magát megvesztegetni engedi, nincs meggyőződése politikai tekintetben; mert sokszor nem is ismeri azt, kinek nevét választáskor szájában hordozza. Végre az új javaslat készítését, nem a jegyzőségre, hanem küldöttségre kíváná bízni. Azonban még némi rövid vita után kimondatott a határozat, miszerint a jegyzőség megbízaték, hogy a már 4 rendbeli törvényjavaslatból egy új javaslatot készítsen. — Ezután egy m. követ indítványára átvitetett a tanácskozás a választmányi munkát 40 's következők sáira, 's a jegyző a 40ik §t fel is olvasá, mely így hangzik: „Szavazókat külről a tisztújítás helyére csoportonként feyveresen bevinni, vagy vitetni egyáltalában tilalmas. Ki illyet merészelve, mint megvesztegető tekintetvén, a 39ik §ban kitett büntetések alá vonassék.“ — Egy m. követ nem ellenezve a munkálattal továbbmentelt, mielőtt a tárgyhöz szólónak, kíváná, mikép a főispáni eskü határozatlansága levén sok bajnak oka, hogy az ebből származó surlódások jövedőre megszüntessenek, a választmány oda utasítassék, hogy ezekre nézve egy új esküformát dolgozzon ki, melyben nyilván kitéssék, hogy a főispán a törvény értelmében fog eljárni, 's semmi felsőbb intézkedésekre a törvény ellenében hajtani nem köteleztetik. Amde ezen indítvány csak kevesek által pártoltatván itt, azon oknál fogva, hogy az indítvány a kérdésben levő tárggyal kapcsolatban nem áll, hogy ez külön már 1839ben B. megyének indítványa volt, 's tárgyalatott is, de ő felsége elibe nem juthatott; hogy most is ott van a kívánatok közt; hogy végre ezen munkálattal most is az baja, hogy nagyon is beleereszkedett a megyék rendezésébe, tehát ezáltal is ne cumuláljunk — mint egy m. követ mondá — a munkálathoz nem tartozó tárgyakat, mert különben is, ha ezen munkálattal rubrumát tekintjük, az illy tárgyakat nem ide valóknak fogjuk találni: jelenleg el nem fogadtatott. — Egy m. követ: ha a 39. § szerkezeté egészen meg fog állapítani, csak akkor lehet ezen kérdésben levő 40. § szerkezetéhez szólani. Egyébiránt kinyilatkoztatja szóló, hogy küldői ezen §t egészen kihagyatni kívánják. Ezen indítványt, tudniillik ezen § egészen kihagyását több pártolva, egy m. követ kijelenté, hogy ha egészen ki nem hagyatik is, módosítást tenni benne mindenesetre szükséges. Nevezetesen szóló nyilván bele tétetni kívánja, hogy nemcsak feyveresen, hanem semmi ütőeszközzel se legyen szabad megjeleni a tanácskozásban. De a kard is —

mond szóló — mire való a közgyűlésen? minek hordjuk cifráraságnak, ha ott, hol szükség forgatni, már jól nem tudjuk?! Szóló ollyan törvényt kíván, melynek erejénél fogva bátran kimondhassa minden egyes ember véleményét, ha ezek ellenében áll is. Ennek biztosítékát kell — mond — felállítani, nem pedig a korteskedés ellen hozni törvényt, mert ebben még magában nincs semmi bűn. Egy más m. követ: Mit imént B. követe mondott az 50ik §ban elő fog jönni. Egyébiránt — mond — ha minden egyes eseteket meghatározni akarunk, nehéz lesz a szerkesztés. El kellene tehát az ezen § feletti tanácskozást akkora határozatni, midőn a választmány be fogja adni javaslatát. — Egy m. követ ezen § helyét egy újabb szerkezetet olvasott fel: „hogy szavazóknak a tisztválasztásra feyveresen megjeleni nem szabad. Ki ellenkezőt tesz, mint széksértő büntetessék.“ Erre azon felelet adatván, hogy ez az 50dik §ban van, azt mondá, hogy tehát ezen § hagyassék ki. Egy felső m. követ: O azt tartja, hogy ez nem a megvesztegetés nemei közé tartozik. Szóló nemcsak a feyveresen megjelenőt, hanem a feyveres csoportot bevitetőt is kívánja büntetni. Arra nézve pedig, ki feyverrel vagy más ütőeszközzel jelen meg, 50 ft, vagy 8 napi fogságot határozatni kíván. Egy m. követ még azt is kíváná utasításánál fogva a szerkezetbe betételetni, hogy a választás helyére csoportot feyver nélkül se lehessen bevinni. Egy más m. követ: Azért, hogy a feyveresen megjelenő vesztegetési büntetést kap, még ezen bűn a vesztegetéssel nincs kapcsolatban. Egyébiránt a feyver elleni tilalom megállhat; mert kinek kezében feyver van, az könnyen az azzali visszaélésre ragadtathatik. Hogy a választás helyére csoportosan bemenni ne lehessen, azt szóló el nem fogadhatja. Azt sem kívánja továbbá betételetni, hogy bevinni, vagy bevitetni ne legyen szabad, mert a dolognak practicaí oldalát is kell tekiuteni, hogy ez milly nehézségekkel járna. Így kellene tehát — mond — szerkesztetni: „feyveresen tisztválasztásra bemenni nem szabad, e vagy ama büntetés alatt. Egy m. követ: Az előtte szóló B. követével egyet nem érthet; mert épen ez a bevitetés a legnagyobb megvesztegetés; annál fogva kívánja, hogy a választmánynak visszaadassék, miszerint az 50ik §ig újra szerkesztessék. Egy más m. követ: A 41 42 és 43. §§okon kívül, melyek a szabad választást tárgyazzák, a többi az 50ik §ig kihagyatni kívánja. Tetteket még több rendbeli indítványok, nevezetesen: elfogadtatván a 39dik §, a többi a választmánynak kiadatni kívánták, hogy ezzel kombinálva újra szerkesztessék az 50. §ig; — továbbá, hogy csak azt kellene meghatározni, hogy a praetoriais házba feyveresen bemenni ne lehessen; — hogy meg kellene szorosán határozni, mi legyen az a feyver, és mit lehessen csoportnak nevezni? — Végre egy m. követ kíváná utasításánál fogva: miszerint tilalmazassék a városban csoportosan zászlókkal fel 's alá járás, 's a koresmákbani összegyülekezés. Egyébiránt szóló a bevitetést bünteteni nem kíváná, nehogy még kevesebben legyenek a választók. — Az idő elteltvén, a tanácskozás félbeszakasztatott, 's az ülés d. u. 1/2 tájban eloszlott.

Jan. 12kén CXXXVII. ker. ülés.

(Tárgy a 40k § szerkezeté feletti vitaközás folytatása és bevégezése.)

A mai vitaközás leginkább e három kérdés körül forgott: 1) szabad-e csoportosan a választás helyére bemenni? 2) szabad-e a székvárosba a választóknak feyveresen jönni? Végre 3) szabad-e ugyanoda feyveres csoportokat bevinni vagy vitetni? E kérdések közül nagy vita volt még a felett is, vajjon a feyvertelen választóknak bevitete vagy bevitetése a vesztegetés nemei közé tartozik-e? Hogy mikép és minő eredménnyel folyt e kérdések körül a tanácskozás, lássuk bővebben. Egy m. követ: Az összecsoportozott néptömegben egyszerre villanyos erő terjed el, mit annak érzete, hogy ők együtt sokat tehetnek, szül, 's ez őket könnyen visszaélésre ragadja el. H. megye követe azt mondá, hogy meg kellene előbb határozni, mi a csoport? — de erre szóló azt feleli, hogy azt szorosán tenni nem lehet. A főlebb előadott oknál fogva tehát szóló, azt, hogy csoportosan menjenek be a székvárosba, véteknak tartja; mert vajjon azt kérdeí szóló: nem vétek-e az, midőn azok, kik jogukat gyakorolni nem akarták, más parancsára gyakorolják? Azt kérdeí továbbá szóló: kár-e az a megyére, ha az intelligentia által választatnak a tisztok? felelet: nem. Igen, mert hiszen még ezelőtt 20 évvel kortesek a választásra nem vitettek be, 's nem voltak kicsapongások. Szóló azt hiszi, hogy minden, ki pártérdeket levétközni akar, szegyenlenő megvallani, hogy ő bevitetett csoportok által választatott meg. Miért nem mondjuk ki tehát, hogy a ki választókat vitet be, az véteket követ el, 's minden bevitetett személyért tartozik fizetni 50 ftot? — így a baj gyökerét fogjuk elválni. — Egy m. követ,

's jelenleg ker. elnök: Sz. nagyon túl ment a határon, felettlébb megszorítani kívánván a választók jogát. Három dolog van itt, melyről szóló azt tartja, hogy megtiltani nem lehet. Illyen először, hogy a kik a székvárosba jönnek, ha bár messziről a megye legtávolabb részéből jönnek is, fegyvert magokkal ne hozzanak. Ez nem lehetséges, mert először hazánkban a politiat kellene jobb lábra állítani. 2or: hogy csoportosan a városba be ne menjenek. Ez is teljes lehetetlen, hogy t. i. midőn csak egy nap a megjelenési idő, 's a választás olly városban tartatik, hová csak egy helyen lehet bemenni, hogy a szekerek csoportosan össze ne gyűljenek. 3or: választókat bevinni, vagy bevitetni nem szabad. Ezt ismét a választók száma kisebbitése nélkül nem tehetni. De van, amit itt tiltani lehet; illyen a fegyveres csoportoknak a választás helyére bevitele, 's e mellett meg kellene határozni, hogy a választás helyén a választási udvar, terem vagy a székváros értetik-e? — Egy más m. követ: Minap Sz. követe a képviselőket ajánlotta, de most tovább ment, vissza 1790re midőn t. i. még a patriarchalis rendszer uralkodott, — ez talán jó lenne most is, ha igazi értelemben gyakoroltatnék. Egyébiránt alkalmasint azért akarja ő a választók csoportosan-bemenetelét eltüntetni, mert Sz.—ben nincsenek, kik csoportosan bemehetnének: de szóló megyéjében, hol egész nemesekből álló falu van közel a székvároshoz, hogy már ezek másképp, mint csoportosan jöjjenek, kívánni sem lehet. De azért sem akarja ezt szóló eltüntetni, mert a főispánok, ha valahonnan a nemesek hadnagykokkal jönnének be, 's nem az ő pártján lennének, bejöveteleket mindjárt ezen törvény értelmében csoportos bejövetelek nevezhetné. Egyébiránt, ha a t. RRk — mond szóló — még is meg akarják hagyni ezen \$t, csak azt kívánja, hogy ezen szó: „szavazókat“ — így módosítsassék: „megvesztegetett szavazókat.“ Végre küldői a közgyűlésben karddali megjelenést eltüntetni nem kívánják. — Egy m. követ: ő sem a csoportosan, sem a fegyverrel bemenetelt tiltani nem kívánja, hanem csak azt, hogy egy választmányra bizassék: miszerint jelölje ki, mi benne büntetésre méltó. A csoportonkénti bemenetelt, sőt még a csoportba való összejövetelt sem lehet eltüntetni, hanem csak a választó terembe fegyveresen való bemenetelt; mert ezen fegyverek szoktak adni ingert a verekedésre. — Egy m. követ: Tökéletesen egyetért P. megye követével, hogy a választók bevitelét, vagy a csoportosan bemenetelt eltüntetni nem lehet, mert akkor gyűléseinket néptelenekké tesszük, mert kevés emberben van az a buzgalom, hogy magától ott megjelenjen. Így van ez Angliában, ott is szabados a tömegek összejövetele. Csak a fegyveresen megjelenést kell tehát eltüntetni: de itt aztán meg kell határozni, hogy mi legyen az a fegyver, és ne zavarjuk össze a választási helyet a praetoriummal. Egy m. követ: Azt hiszi, hogy midőn a kihágásokat zabolázni akarjuk, ne hagyjuk el azon pontokat, melyek a kihágásokat érdeklik; mert különben ezen munkálatból nem lesz egyéb egy rossz rendezésnél. Véleménye ezen 40dik \$ra nézve az, hogy ennek ki kellene maradni egészen, 's a vesztegetésről törvény meghatározásába kellene befoglalni. Tiltatni kívánja szóló magoknak a csoportoknak bevitelét is. M. követe aggodalma pedig a főispánt illetőleg, meg fog szűnni; mert itt önkénynek, midőn az őrszék lesz a bíró, helye nem leendő. — Tiltani kívánja továbbá szóló a fegyveresen bemenetelt a közgyűlésre; mert minek az a kard, midőn tanácskozunk? de meg látott szóló olly tisztválasztást, hol az intelligencia karddal verekedett. Itt egy m. követ, ki egyébiránt ezen \$ kihágását kívánja, szavazást sürgetett. De a tanácskozás folytatott, 's egy m. követ: A midőn Sz. követe a képviselőket először megemlítette, azt mondá, hogy ő ezt azért kívánja, mert a választókat szaporítani akarja, 's ez plausibilisnek látszott: de most már, mint beszédéből kitetszik, kevesbiteni kívánja. Azt mondá, hogy a tisztbeker által szaporodni fognak a választók. A mi ezen tisztbekerrel illi: szóló ezeknek az alkotmánybai bevitelét azért nem ellenzé, mert hiszi, hogy ez lépeső leendő a nép bevitelére; mert különben nem pártolta volna, mivel ezek nem mindenütt függetlenek. A nemesség bevitelét szóló büntetni nem kívánja, mert ha a nemesség be nem menne is, nem az intelligencia, hanem az auctoritas határozná. A csoport bemenetelét megtiltani nem lehet, mert ha egy indul is el hazulról, az uton többre szaporodhatnak. A kardosan megjelenést sem akarja megtiltani: mert a magyar született katona, 's illő, hogy ennek jelét hordozza, 's mit mondana Europa, ha a kardot tőle elvonnák? Ollyanok lennének a közgyűlésen magyar ruhában kard nélkül, mint a gombkötők Budán sz. Istvánnapkor. A \$t így kívánja szerkeztetni: szavazókat külről a tisztújítás helyéül határozott udvarra fegyveres csoportonként bevinni tilalmas. — Egy m. követ: Azon tapasztalásnál fogva, melyet szerzett Anglia, Északameri-

ka 'sat. példából, kimondja, hogy ő ezen \$ szerkeztetéstől igen keveset vár. Szóló egyébiránt azok közé tartozik, kik ezen \$ itteni megmaradását kívánják; mert ha in principio nem orvosoltathatik is a baj, legalább gyakorlatilag, a mennyire lehet, orvosoltassék. A „fegyver“ szóra az az észrevétele van, hogy ez a kitétel nem felel meg egészen a czélnek, mert mint B. mondá, nemcsak fegyverrel, hanem botokkal is szoktak verekedni. Küldői utasításánál fogva tehát ezt így kívánna módosítani: „minden kezebeli nélkül.“ — M. követének végre azt feleli: ha egy nemes közönség magától csoportosan a választás helyére bemegy, még azért ezen \$ cynosurája alá nem fog esni: de igen, ha egy \$ik megvesztegetvén viszi be őket. Egy más m. követ: A \$ szerkeztetést a tegnapi módosítással meg kívánja tartatni. Szóló véleménye szerint a bevitelésben rejlik a legfinomabb korteskedés, mely előre való számításal történik. Hiszen tudjuk — mond szóló — ez így van; mert valljuk meg, mi is mindnyájan korteskedünk, 's korteskedni is fogunk. — 'S már a korteskedésből rendes tudományt készítettünk. Noha tudja szóló, hogy nem lesz olly furfangos eszű ember, ki ennek gátot vehessen, 's hogy ezen \$ így, a mint áll, ennek elejét nem veszi, de mégis meg kell fogni minden alkalmat, mely ezt némileg gátolja. A bün, akármely időszakban követetnek is el, csak bün. A verekedés — mond szóló — mindig bün volt, akár tisztujtáskor, akár pedig a korcsában történt. A dolog tehát abban fekszik, hogy a büntetést miképp lehessen nyomban büntetni, 's így a bün meghatározásán kívül arról is kell gondoskodni, hogy a bün azon situatióban, melyben elkövetett, egyszerre büntetessék. Röviden kijelenti ismét szóló, hogy pártolja a szerkeztetést, a tegnapi módosítással, hogy sem fegyverrel, sem ütőszöközlet a tisztválasztás helyén megjelenni ne lehessen. Utána egy m. követ: Épen az előtte szóló követnek beszéde, ki a többek közt a kormányt a megyei kicsapongások vizsgálatában jelenleg hanyagsággal vádolá, indítja szólót arra, hogy a választók bevitelése elleni törvény alkotását ellenezze. Nem ez a bevitelés a baj; ott fekszik az, hogy a törvény végre nem hajtatik; — hiszen a gyilkosságra is van büntetés; de végre még sem hajtattott. De azért sem jó lenne — mond szóló — a választók bevitelét tiltani; mert hazánkban, hol még nagy a részvéltenség a közügyek iránt, nem jó ezt még ezen törvény által is nevelni. Az intelligencia is — mond szóló — megvesztegethetik, 's ezeket is be lehet vitetni, például az uraságok tiszteiket, a püspökök a káplánokat, papokat beparancsolhatják. Csak annyiban kívánna tehát, ha esakugyan bün a választók bevitelése, azt büntetni, mennyiben megvesztegetéssel van összekötve. Így kellene tehát ezen \$t szerkeztetni: „A ki megvesztegetett szavazóit a választás helyére beviteli, a vesztegetés büntetésén kívül, még más pénzbeli büntetéssel is büntetessék. Egy m. követ bátran ki meri mondani, hogy a bevitelés kufje minden bajnak, 's ha ez elnem tiltatik, nem fog keresztilmenni semmi haladási elv a megyékben, mert azt a megvesztegetett sokaság meg fogja dönteni. Bele kell, újra mondja — azt is tenni, hogy fegyveresen a közgyűlésre bemenni nem szabad. Nem fog erre — mint B. követe mondá — Europa mit sem szólani, valamint nem szólott akkor, midőn elhatározattott, hogy a törvényszékekre kardosan bemenni nem lehet. Ő nem kívánja a kardot parádéra hordozni, 's azt tartja, hogy sokkal illőbb lesz a magyarruha kard nélkül, mint a kard német nadrághoz. — Egy m. követ: Ugy látszik, az előttünk forgó kérdés sokkal szélesebb terre vitetett által. Sz. és B. megyék követei a választók bevitelését, mint megvesztegetés nemeit akarják büntetni, holott itt az a kérdés, hogy a választás helyére korteseket bevinni szabad-e? Erre szóló Montesquieuvel felel, ki egy helyen azt mondja: „veszélyesebb nincs, mint abszolút monarchiában a pártoskodás, 's hogy továbbá a szabadság pártoskodás nélkül elvész.“ Itt a t. RRknek más czéljok nem lehet, mint a pártoskodásból származó visszaéléseket gátolni. A kérdést azonban így lehet feltenni: kell-e szabadság? — 's szükségesek-e a pártok? Szóló azt tartja, hogy az igazságot magát sem lehet létre hozni pártoskodás nélkül: de a pártoskodás kinövéseit büntetni kell. — A pártoskodás magában igen üdvös. Am tiltassék-el a bevitetés, — hiszen lehet be nem hozni vagy hozatni választókat, hanem beparancsolni. Így parancsolnak a nagyok, a hatalmasok alattvalóiknak, vagy kik lekötelezettek. Ez ellen ellensúlyul szóló meghagyatni kívánja, miszerint valaki behozhasson ollyanokat, kikkel nem parancsolhat. — Szóló azonban most a vesztegetés terére átmenni nem akar, hanem marad a pártoskodásnál. Itt azt kérde: hogy, ha ő 50 vagy 60 embert reá beszéléssel meggyőz arról, hogy az ő vélekedése helyes, de ninesen azoknak módjuk a székvárosba az ő véleménye támogatása végett bemenni, hát vétek lesz-e néki ezeket bevitetni, akkor, midőn az ellenvéle-

ményük beparancsolják az alattok lévőket? Nem mondja szóló, hogy pénzzel vesztegetni szabad lehessen: de ezen bevitetés olly dolog, hogy ezt a nélkül, hogy magunk a hatalom önkényének győzelmet ne szerezzünk, megtiltani nem lehet. Ezeknél fogva szóló ezen \$an a bevitelt érdekeltetni nem akarja, hanem csak azt mondaná, hogy a választás helyére fegyveresen bemenni nem lehet. — Utána egy más m. követ: Mi szeretjük a nyilvánosságot, a szabadságot, 's még is most ezek ellen harcolunk, megijedvén egy némely megyében történt kihágásoktól. Szóló a bevitelést eltüntetni nem kívánja, ne hogy az önkénynek fegyvert nyujtsunk kezébe. A fegyverről szólást is melőltetni kívánja, mert ezt úgy is bajos meghatározni; mert hiszen sokszor a gyűlésben esernyő nélkül sem jelenhetni meg, — mint épen szóló tapasztalta legközelebb B. megyében; — hiszen már azt is lehet olly erőset csináltatni, hogy a fegyver helyét kipótolja. Egy felső m. követ: Midőn a t. RRk szóló arra szólítá fel, hogy a bevitetésre törvényt szabjanak, azért tevé, mert a jog elvétele és nem gyakorlása közt különbség van. A ki tulajdon érdekében jogát nem akarja gyakorolni, 's más parancsára gyakorolja, az bünt követ el. Szóló azokat, kik a választás helyére magoktól bemenni kívánnak, kizárni nem akarja joguk gyakorlásából, hanem csak azokat, kiknek maguktól bemenni szándékuk nem volt. P. követe Montesquieut idézi a korteskedésre: de szóló ebben nagyobb tekintélynek tartja Sz. megye követét, mint Montesquieut. — B. megye követek sok okokat hozott fel, melyek mind az intelligencia ellen voltak, 's azt mondá, hogy ez az auctoritas részére hajlik. Ha ott, a tisztelt követ urmegyéjében, az intelligencia azt teszi, 's még is olly jó utasításokat ad, millyenekkel a követ ur dicsekedhetik, akkor hát ez nem baj. B. követe vádolá a kormányt, hogy a megyei választásokba nem avatkozott: hiszen a napokban meg, megdicsérére érte. Egyébiránt erre azt feleli szóló, miképp emlékszik reá, hogy Sz. megyében egy illyen kicsapongási bünt párt-érdek nélkül itéltek el, 's ezért úgy gondolkodott a kormány, hogy másutt is fognak találkozni illy részrehajlatlan bírák; — 's végre ezt azért is nem tevé, mivel ezt a megyék autonómiaja kívánja. Fő baj t. RRk. — mond szóló — az, hogy, ha népszerű az ember, ki mellett a megyében a kicsapongások történtek, nines ki elítélje, 's végrehajtsa az ítéletet; mert a kormány a végrehajtást csak a megyékre bízhatja. — Tehát el kell fogadni minden eszközt, mely által ezen kicsapongásokat korlátozni lehet, és így a bevitelt el kell tiltani. — Egy m. követ: Csudálkozok szóló, hogy Sz. követe Montesquieut auctoritásnak el nem ismeri. Meg lehet, hogy Montesquieu a botológiát még nem ismerte; de midőn alkotmányos monarchiáról irt, akkor szólónia kellett a pártoskodásról. Egyébiránt azt tartja szóló, hogy a hol pártoskodás nines, ott szellemi élet nines. Rómában akkor szűnt meg a szellemi élet, midőn a pártoskodás egészen elfojtatott. Hiszen nines pártoskodás Muszkaországban: de szellemi élet nines. Ámde van Angliában 's Franciaországban mindkettő. — Igen — mond szóló — a kicsapongásokat korlátozni kell: de egyesek hibájaért, az egész szabadságának ártani nem kell. A mi ezen szakaszt illeti: ennek itteni taglalásába bocsátkozni nem akar. Midőn azonban itt fegyverről van szó, 's némelyek ellene nyilatkoztak, szóló reá: Ha nézzük — mond — Europa alkotmányos országait, mind egyikben látunk olly szokásokat, melyeket az idő nálok szentesített — ott láthatjuk Angliában az elnököt a gyapjuszakon 's a t. — Tisztos szokás ez a kard-hordozás, emlékeztet őseink vitézségére, 's hogy mindenfelől ellenséges elemekkel vagyunk körülvetve. Egy m. követ: a választók bevitelét azért sem akarja tiltatni, mivel nem lehet valamit azért kárhözhatni, hogy annak rossz oldala is van; mert így a puskaművest a puskaesinálástól el kellene tiltani. Egyébiránt ha esakugyan büntetést akarunk reá határozni, meg kell határozni szoroson, mert így általánosságban büntetni ha a vesztegetést nem akartuk, ezt sem tehetjük. — Egy m. követ ismét: Sz. megye követének az intelligenciát illető állításában egy kis fallacia van. A mi a kormány korteskedését illeti: igaz, ezt nem tette a kormány nyíltan, mert látta, hogy nem sok foganatja volt. De azért korteskedik az, mint korteskedtek Némethonban a fejedelmek az alkotmányok ígérése által, 's ezt szóló nem is bánja, csak ellensúlyt akar felállítani a nemességben. A pártoskodásnak tehát ezer nemei vannak, 's kell is lenni. — Azt hallotta továbbá szóló azoktól, kik a vesztegetésre törvényt akartak hozni, hogy a nemesség szabadságát akarják megőzni, 's hogy ezeket a választásból kirekeszteni nem akarják. Mirevaló tehát ezen bevitetés eltüntetése? Hiszen ez nem egyéb, mint a nemesség kizárására való igyekezet. Ha a kormány az országban, az ország által volna, akkor ezen központosítás eszméje ellen nem szólna. Azt mondja továbbá szóló, hogy a bírónak kell függetlennek lenni, hogy a kihágásokat megbabolázhassa. —

Még egy általános nézete van: Vegyük fel — ugymond — helyzetünket. Ha mi egy rossz törvényt tetszésünk szerint megváltoztathatnánk, 's csak ezen két táblától függne megváltoztatása, akkor tehetnénk a rossznak vélt törvényrel próbát: de most ha bebizonyodik, hogy valamely törvény a kormány érdekében van, ezen két táblának soha sem lesz ereje azt megváltoztatni. Midőn tehát a mi törvényeink alkudozás utján készülnek, legyünk alkotásukkor okavodók 's hagyjunk fel az experimentálgatással. Röviden: szóló azon véleményben van, hogy ezen bevétel rossz, de egy másik nagyobb rossznak ellensúlyául meg kell hagyni. Utána egy más m. követ: Ollyanokat fogott szőlőre Sz. követe, miket nem mondott, 's még gondolkodása tárgyává sem tett soha. Ollyantól, ki hatalmas, 's ki vele ellenkező véleményben van, soha sem kívánja, hogy korteskedjék. A kormánytól csak azt kívánja, hogy tisztelje a törvényt, 's öröködjék a törvények felett. Szóló akar erős rehaajlatlan kormányt a törvény értelmében. Szóló igéri, miszerint mindig gyámolítandja a kormányt, ha a törvény értelmében működendik. A mi a kérdésben levő tárgyat illeti: az eddig hallott okok még nem győzhették meg szólót arról, hogy a bevételt tiltani nem kell. Valamint ő, ugy hiszi, minden más nemes-érzetű ember segíteni fog a nemességen, hogy jogát gyakorolhassa: de, van is reá példa — mint Barsban — hogy vesztegetés nélkül is megjelent a nemesség a választáson. Szólónak is van pártra szüksége, de ezt nem más uton kívánja megszerezni, mint értesülés útján; ezért mondá, hogy a magyarnak még szóra van szüksége. — Ha ez az ellenzék részéről így nem menne, mire mehetne az ellenfél ellenében? — hol áll — ugymond — ehez az ellenzék vagyon dolgában? — A magunk tekintélye 's jellemi szilárdsága fogja — ugymond — eszközölni azt, mit most csak borral, pálinkával vihetünk ki. Fő baj még — mond szóló — bennünk, hogy előre pályát tűzünk ki magunknak, melyet mindenkép elérni igyekszünk: holott Napoleon, ha a briennei iskolában felteszi vala, hogy ő császár lesz, sohasem lett volna talán. — Egy m. követ: Igazsága van Sz. követének, hogy a baj elhárítására mindent meg kell tenni, de mégis csak annyit, mennyi a szabadságnak nincs ártalmára. Nemesek a bevételben áll főképp a korteskedés; mert a bevettek a választás helyén sokszor idegen zászló alá állnak, hanem a bevétel mellé mellékelt napi díjban 's megereztett csapban 'stb. A bevétel által csak alkalom adatik a nemesnek joga gyakorlására, ezt tehát korlátozni nem kívánja. Végre a kard viselését sem akarja eltüntetni, hanem büntetessék — ugymond — ki azzal visszaél. Ezen hosszúság tanácskozás után már egészen kifejtve lévén a tárgy, szavazás sürgettetett 's az elnök ekkép látá jónak feltenni a kérdést: „Kivánják-e a t. RRk tiltani a bevételt, 's ha az nem csoportokban történék is, vesztegetés bünei közé soroztatni? Ezen kérdésben — bár ha némelyek ugy kívánták is feltételt: „hogy szerkezet-e vagy nem? — a többség megegyezvén a szavazás megkezdett, 's igenre szavaztak a következő 16 megyék: Pozsony, Vas, Nógrád, Somogy, Győr, Mosony, Verőce, Szerém, Zemplén, Sáros, Szathmár, Szabolcs, Borsod, Ugocsa, Szepes, Bihar. Nem-re szavaztak pedig ezen 32 megyék: Nyitra, Soprony, Trencsin, Zala, Liptó, Komárom, Bars, Hont, Veszprém, Baranya, Zólyom, Fehér, Esztergom, Pest, Tolna, Árva, Bács, Turóc, Pozsega, Ung, Gömör, Heves, Bereg, Torna, Maramaros, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Krassó, — Abauj nem szavazott. 'S így nagy szótöbbséggel a választók bevétele megengedett. Ezután az ülés 1 órakor eloszlott. —

Országgyűlési rövid közlés.

A Jan. 13kán tartott 137dik kerületi ülés tanácskozási részletesen most nem közölhetvén, levelezőink tudósításából ez uttal csak annyit említünk meg kivonatolva, hogy a kerületi elnökség által a magyarorsz. összes zsidóságnak egy folyamodványa nyújtott be ugyanezen népek általános emancipatioja iránt, mely is előleges vélemény-adás végett a bizottmányhoz utasított. — Azután azon kérdések fölötti tanácskozás kerülvén szónyegre: minő büntetéssel legyen fenytendő a fegyveres csoportok bevétele? 's minő bíróság járjon el az ítélethez? a ker. RRk. oda nyilatkoztak, hogy e kérdéseket csak akkor intézhetni el, midőn a megvesztegetésről szóló 51 az ezzel megbízott összes ker. jegyzőség elkészítette. A 47 §t többen kihagyatni sürgetvén, a kérdés szavazással döntetett el; megtartás mellett szavazott 25, 's kihagyás mellett 23, 's így a szerkezet 2 szó többséggel elvileg megmaradt. A 49 § mint ismétlés kihagyott. Az 50 § a) pontja módosítandónak rendeltetett. Az ezen § b) és követk. pontjainak módosítása feletti tanácskozás a hétfői ülésre halasztott.

Jan. 14kén vasárnap 's így tanácskozási szünet.

Megyei 's más közlések.

* **Temesből.** Temes megyében az eskütszékek kérdésében januar 4ik napján rendk. közgyűlés tartván, — azt, egyitthon lévő mézes-ajkú mesternek ifju két zászlósa — hívek az időközbeni izgatás örveit — a fegyverek leglovagiatlanabbikával kezdék ostromolni, óhítu atyánkfiaival elhitetni akarván: hogy ezen közgyűlés csupán egyik érdemes követünknek Vukovits Sábának megbuktatására, 's általa az ilirek! elnyomására van irányozva. — Azonban b. A. L. demosthenesi, őszinte beszédével, G. J., L. I. — A. G., C. M., O. J., és több más érdemes szónok mély tárgyisméretű fejtegetéseiből csak hamar meggyőződött a számosabb közönség, hogy nem pártkérdés forog fen, hanem arról van szó, — szükséges-e, és tanácsos-e a 800 év viharain által kiüzdött alkotmányunk szellemét olly lényegesen megváltoztatni, hogy az aristocriátát, a magy. nemességet, mely nélkül a magyar nemzetiséget gondolni sem tudjuk — egy idegen institucionak, t. i. az eskütszéki eszmének, melynek czélszerűsége is még bizonytalan — feláldozzuk, 's eképen ősi institutioinkat a democriával rögtönözve feleselréljük? Azért is a tanácskozás komoly illedelmességgel folytatott mintegy délutáni 1 óráig, midőn a szólók többsége már az eskütszékek ellen nyilatkozott vala, és mikor az ellenzékét sürgetelő párt — nem tudjuk mi számolásból? voksolást sürgetvén, az — el is fogadtatott. — Megkezdvén tehát nyilvánosan a voksolás, a függőbbek és honoratiorok távoztak, és az ellenzék csakhamar átlátván a voksolás eredményét, attól elállani kívánt, de a közönség azt folytató. — Ezen Mephistopheles intésére — a pirulást elkerülendő ellenzék, két zászlósaival felhívására a csatát odahagyá — mintegy tized magukkal, és csak, a mint kísült — a nyolcz lelkesbike és parlamentarissabb egyénei maradtanak vissza, azonban az ifju Magyarország, vagy ilir párt ime meg futamodása — a komoly közönséget olly vidor szeszélyre ragadá: hogy a közönség akaratlanul nem gúny de szives kacajra fakadván, a menekülő után hangos taposokat küldött — 'S így történt, hogy a voksolás eredménye lön 8 — 82 ellen. — Ezekután az elnök alispán kimondá: hogy Temes megye az eskütszéki eszmét bővebben megfontolván, ezt alkotmányunk elveivel ellenkezőnek látja, de czélszerűségéről sincs meggyőződve, és hogy e tekintetből Temes megye — az eskütszékek ellen egyáltalában nyilatkozván, — a büntető törvénykönyv behozatalával állandó bíróság mellett nyilatkozik, 's e szerint a követeket pótlólag utasítja; — mely értelemben a végzés azonnal szerkezet alá vétetvén, 's a szerkezet meg is hitelesítetvén, a gyűlés bevégezve lön. — Az eskütszékek fényeszméje eképen nagyszerű, — de mint történni szokott, a mindent elnyelni akaró gazdag fűvények halála után — vidám szertartással eltemetvén, — az ifju Magyarország a halotti beszédek a 'Trombitás' című vendégfogadóban tartá más nap reggeli 7 óráig olly szeszélyben, — mely reménylötti, hogy Temes megyében, hol kortes nincs és csak szív és ész uralkodik — a közélet, békeesség és barátság e miatt fel nem bomlandik; és az egész eseményről csupán az a fájdalmas, — hogy a valóban szép és tündöklő ifju capacitások — győzelmű vágyban az ügyet személyekhez kötve, a személyeskedés érzékeny térére is lealacsonyulnak, hogy e független megyében egyes személyeket rémitő tekintélyül akarnak előtolni, — és hogy talán nem annyira politikai, mint restaurationalis mozgalmakkal szándékosan pártoskodást idéznek elő, — mi ha elkerülhetlen lenne, hihetőleg reájok nézve a gazda-néklüli számolást következtethetné. —

Barsban jan. Skán tartván közgyűlés főleg a decemberi gyűlés eredményeinek hitelesítésére, egyéb tárgyak közt szőnyegre került a zsidóknak megyébeni lakhatása az itteni bányavárosok miatt. Több okok hozattak fel a zsidók mellett, de sokkal fontosabbak voltak az ellenők felhozottak; minek következtében a zsidók ugyan türetnék továbbá is a megyében, de a rájok-ügyelés a szolgabírák kötelességeül tétetik. Gróf Széchenyi két garasos terve elfogadtatván, nemkülönb a Garam és Zsitva folyók szabályozása, 's a népnvelés tárgyában készült választmányi tervet, utasításul adattak.

A ra dmege decemberi gyűlésének tizedik napján sajnálatos dolog került szónyegre, a választmányi jelentés t. i. az octoberi katonai kihágások tárgyában, minek egyik fő eredménye ő felségéhez intézendő felírás 's a büntető-törvénykönyv minél előbbi létesítésének sürgetése. — Arad városában rabló társaság fődöztetett fel, de a hosszúra nyuló vizsgálatok ismét aligha eredménytelenek nem maradnak.

Zágráb. Zágrábmege folyó januar Skán tartott közgyűlésen, a mult hó 2Skán kelt olly tartalmú legfels. rendvény olvastatik föl: hogy „Miatán ő cs. ap. k. felsége a dec. 9k., vagyis azon napon, melyre a megyei közgyűlés hirdetve

volt, történt súlyos kihágások tárgyában tett jelentésből kegyelmesen átlátni méltóztatott, hogy azok főoka az engedelmesség hiányában fekszik, melyet a megyei Rendek egy része az 1842diki tisztválasztás alkalmával választott tisztviselőségől meglagad. — és mivel e fejtelenség állapotot tovább szenvedni nem lehet: ő csász. apost. kir. felsége kegyelmesen megparancsolni méltóztatott, miszerint e megye főispánjának, valamint tisztikarának is illoleg engedelmeskedni el ne mulasztssa; minek következtében egyszersmind legfensőbb parancsra olly rendvények vannak kibocsátva, hogy ha időközben és a legutolsó tisztválasztási események megvizsgálására legkegyelmesben kinevezett kir. bizottmány által ő felsége elibe terjesztett munkálatra adandó legfensőbb határozat leérkezendőség közgyűlések tartása válandnék szükségessé, a rend és esendnek közgyűlések fentartása szükség-esetben még katonaság segítségével is eszközöltessék.“ Így a zágrábi német hirlap.

Magyar partvidék Buccari. A multévi dec.

19kén tartott évnegyedes ülésben kerületünk patriciusai Gerliczy kapitány ur elnöklete alatt következő nevezetes végzéseket hozának: A magyar nyelvet tárgyazó törvényjavaslatra nézve, miszerint az e szabad kerületbe is ugy nyelvül behozandó lenne, Buccari-kerület részéről ő cs. ap. k. felségéhez fölrás fog intézteni, olly alázatás kérevel, hogy ő felsége ama törvényjavaslatról, miszerint e kerület, mely a legrégibb idők óta egyik kiegészítő részét teszi Horvátországnak, a lakosok legnagyobb elégtelenségére az anya-Horvátországtól elszakasztatik, legfensőbb jóváhagyását kegyelmesen megtagadni méltóztatnék; ez alkalommal olly indítvány is tétetett, miszerint e partvidék a félreértések és hamis következtetések elkerülése tekintetéből ezentul ne magyar, hanem horvát partvidéknek nevezessék. E fölrás lehető leghamarább kiadása három érdemes és buzgó honfira bizaték. Ezután egy patricius, S.H. indítványt tön, hogy ezen kerület országgyűlési követe levélben dorgáltassék meg, mivel mult évi aug. 31dikén utasítása 's küldői szelleme és nézete ellen nyilatkozott; ez indítvány azonban mellözve lön, mivel kísült, hogy az említett követ ama napig még legkisebb e tárgyra vonatkozó utasítást sem kapott. — Zágráb megye utasítása a horvát Helyt. tanács újbóli visszaállítása iránt, rendkívül élénk részvételt fogadtatott 's határozattá lön: a legközelebbi horvát-tót-dalmát országgyűlésre küldendő követeknek ezen ügy érdekét előmozdító utasítást adni. Az ezen szabad kerületi hatóságot illető méltóság és állás visszanyerése tárgyában, miszerint t. i. ez a fensőbb hatóságokkal az idevaló kormány mellözésével, közvetlenül levelezhessen, hasontag küldöttség nevezetett, mely e tárgyban munkálatát a legközelebb tanácsülésnek előterjeszteni köteleztetik. (N.N.)

Pozsony januar 7én. (Academiai olvasó és szavaló kör.) Az iskolák egyik főczélja: készíteni az ifjakat a nemzeti élet sokféle viszonyára és azokat a polgári kötelességek könnyű 's biztos betöltésére alkalmasokká tenni. Ha a tanító terhes fáradozást közt mindig e szándék lelkesíti: munkássága áldás lesz a honnak 's keze után olly növény fog sarjadosni, mely hazájának legtöbb, legkedvesebb gyümölcsöt teremhet. E szempontból indulva lehetetlen nem helyesleni, nem méltányolni t. t. Ferenczy Jákó urnak, a magyar nyelv 's iralom academiái tanárának ügyes tapintatát, ki használna a lelkesedést, melyet az országos RRknek hő buzgósága a nemzeti nyelv iránt előidézett, szív-reható szavakban adá elő: milly szent kötelessége az academiái pályán ápolta haza kegyenceinek a nemzetiség főpáládiumát, a nemzeti nyelvet, lehető legnagyobb tökélyében bírni, főképp most, midőn jó fejdelmünk 's az országosan egybegyűlt honképviselek összehangzó akarata a magyar nyelvet mindannak elkerülhetlenül szükségessé teszik, ki a nemzeti életben csupa néma szereplő meg nem elégszik. — A fiatal kebel minden nemesre kész, 's ha jól vezette, bármi komoly 's kitértést követelő munkától vissza nem retten. A lelkes pap szavai tehát tanítványi lelkesebbjeit, a bölcsészet mindkét osztályában azon szép határozatra gyujták, hogy tisztelt tanítójuk előtt erős akaratot tanúsítsanak, miszerint társulatot alakítva, igazgatása alatt, a nemzeti nyelvet művelni legnagyobb iparral kívánják. A társaságba 18 nemes tüző ifju lépett 's köztük sok, ki a nemzet nyelvével az atyai földél alatt meg nem ismerkedheték. — A főbb szabályok megalapítatván, a társulat czélja az academiái főigazgató, nsos 's főtiszt. Adamkovics Mihály k. tanácsos 's pozsonyi társas káptalani nagy prépost urnak bejelentetett, engedelme 's megegyezése kikéretett. Mindkettőt hazafui örömmel adá a tudomány 's ifjuság ápolásáról egyiránt ismeretes derék férfiú olly egyesületnek, melynek czélját üdvösnék látá és működése szabályait, a fejedelmi parancsok 's nemzeti ohajttal egészen megegyezőnek tapasztalá. Így alakult a fennevezett ért. tanító urnak elnöklet

alatt, december 17-én e nem magyar ajku városban, a cath. academiái ifjak közt a csupán magyar nyelvért buzgó „olvasó és szavaló kör”, mely távol minden ábrándokká fajulható, politiai elmefuttatásoktól a jeles honi írók figyelmes forgatása által nemzeti nyelvünk tiszta és hibátlan ismételt megszerezni ügyekszik és hogy az alkotmányos életünkben annyira szükséges ügyes előadást megnyerje, célirányosan rendezett üléseiben nyilvános felváltásban és szavalásban magát hetenkint gyakorolja. A társulat pénzáldozatokra is kész levén, legjelesebb íróink munkáinak gyűjtését helyes válogatással megkezdé, s azon meggyőződésben, hogy az őszinte lelkesedés 's kitűnő buzgalom mindig szerencsés sikerrel koszorúztatik, szabályai közt reményét fejezi ki, hogy június egyik csütörtökén törekvései gyümölcseit, nyilvános szavalás által, a nemzeti nyelv barátai előtt ünnepélyesen bemutatni szerencsés leend. Nem szándékom, a mi ugyis szembe-szökő, akár szorgalmas ifjak határozatának szépséget magasztalni, akár fejtegetni a hasznokat, melyek háromlanak a honra, ha a közérdekek tekintetéből oly szükséges nemzeti nyelvnek becsülése és szeretete a hön lángoló kornak keblében felélesztetik, ápolatják; egyszerű tudósítást akarék csak tenni a serdülő polgárok korszerű ügyekezeteiről 's kifejezni azon ohajtásomat, hogy vajha nevelő-intézeteinkben, hol még ez hátra vagon, a tanítók és tanulók kövessék Posonyinak sok sükert ígérő példáját! Nem fogna talán honában ostromoltatni nyelvünk, ha a haza műveltebbjei ifjuságok érteljes napjait annak ápolására 's terjesztésére fordítanák. Quod fecit, quisque tuetur opus!

Külföldi hírek.

Spanyolország. A törvénykönyvet tervező választmány munkálatai nem haladnak oly gyorsan; mert némelly fontos elvek fölött, például az esküszökeknél minden bűn nemerei alkalmazása iránt nem tudnak a tagok megegyezni; mert némellyek attól tartanak, hogy ez intézmény spanyol földön nem fogna kívánt sükert szülni, noha az alaptörvény annak általánosan behozatását ígéri.

A cortesgyűlés elhalasztása iránt különbözők a vélemények. Az ellenzéki lapok élesen kikelnek ellene, a „Gaceta” azonban védelmezi azt, 's a többek közt felhozza, hogy az Olozaga miatti vitakozások nagyon felingerlék a kedélyeket, 's képtelenné tevék az oly szükséges üdős törvények iránt tanácskozni. A pártszellem ismét felüléle a szenvedélyeket, a congressusban már nem uralkodott azon nyugalom, és méltóság, mely által tanácskozásának vezéreltetni kell. Ezen állapotot meg kelle a kormánynak szakasztania, hogy a közben kifejlő nyugalom a kedélyeket ismét lecsillapítsa.

A „Castelano” azt állítja, hogy Barcelona számos kereskedői, gyárosai 's egyéb lakosai kérelmet terjesztettek volt a cortesgyűlés elibe: hogy e város polgárkatonaságát legalább tíz esztendeig vissza ne állítsa, főleg azon oknál fogva, mivel e katonaság több évek óta eszközül szolgált oly embereknek, kik magukhoz ragadva a város hatósági hivatalait, mindig forradalmon 's pusztításon törekvők; minek következtében kilencz év alatt háromszori kiköltözést, a városnak ismételt meglődzötését, 's nagyszámu családok tönkretűnését kell siratni. — Prim serge az új főkapitányt, de Meert rosszul fogadta. Figuerasból Ametler megkísértette a csábítást, 's mondják, hogy már sikerült is neki egy csapatot, tisztjeivel együtt magához édesgetni.

Hírlik, hogy Olozaga Lissabonba érkezvén, azonnal Costa Cabral miniszterhez ment, hihetőleg, hogy biztos menhelyet kérjen magának. Madridban erősen beszélik, hogy Olozagát a kormány minden czimei 's méltóságai vesztettnek akarja nyilvánítani.

A progressista követek magán gyülekezeteik egyikén elismerék a kormánynak cortes-felüggeszthetési jogát, 's elhatázzák a többek közt, hogy a népet felvilágosítani törekedendek az iránt, mikép a szabadság egyik fő biztosítéka semmi oly adót nem fizetni, mellynek szedésére törvény nem hatalmaz fel.

Nagybritannia. Irlandban a szalagszövetségesek garázdaságai ismét lábra kapni látszanak, bármennyire munkálkodják is ez ellen O'Connell. Egyszerre három újabb gyilkolás híre szárnyal, mellyek illy agrariái összeköttetéstől látszanak származni. Ez annál szomorítóbb most, midőn részint a vadság részint a nyomor jelei oly sürűen feltűnedeznek ismét. Minap egy betyár feleségét, nyakára hurkolt kötéllel, vásárra vitte, 's ott egy más betyárnak egy shillingért eladta. Ezen galád erkölcselenség csak arra szokott szolgálni, hogy a válóper költségei kiméltessenek; 's legtöbbször már előre ki van csinálva, ki fogja megvenni az asszonyt, az t. i. kivel, mint a most említett esetben is, már több idő óta ugyis tiltott viszonyban állott. — Más oldalról gyujtogatások garáz-

dálkodnak, a békétlenség a munkások közt csak szikrára vár, mely a lázadást fellobbantsa, a nyomor nőttén nő. Minden mutatja, hogy a kormány részéről segítség kell, 's pedig minél gyorsabb. Szép ugyan és dicséretes, mit egyesek 's társulatok az inség enyhítésére tesznek, úgy hogy némelly persolyban ismeretlen kezektől 100 font sterlingnyi jegyek is találtak, de ez mind nem elégséges. Rendszerített segély kell itt a kormány hatályos befolyása által. Legczélszerűbb módnak vélik sokan a kiköltöztetéseket, mik által a fölösleg népség a szegényebb vidékekről lecsapoltatván, az emésztők száma ritkulna.

A torylapok egyáltalán igen megelégedettek a francia trónbeszéddel, főleg a Times, Standard, M. Herald nagyon kiemelik Lajos Fülöp és miniszterének Guizot urnak bölcsességét. A whigsajtó nem oly föltétlen lelkesedéssel szól; a Chronicle pedig sajtószertű észrevételt tesz: miszerint igen eszélyes politika a francziák részéről most, midőn Anglia 's Franciaország közt a barátság ismét oly szilárdul látszik állani, ama diadalokat elhallgatni, mellyeket a francia politika Spanyolhonban kétszer egymásután aratot, előbb ugyan Espartero, most pedig Olozaga ellen, kik pedig mindketten kétségtelenül Spanyolországának igen jeles férfiai.

Mult évben London városában 148 bélyeges hírlap jelent meg, mellyek közül a számos politikai tartalmúakon kívül 18 kereskedési, 10 theologiai, 6 törvénytudományi, 's 4 orvostani. A tartományokban megjelent 214 bélyeges újság, Skótföldön 76, Walesben 10, Irlandban 113, mellyek közt Dublinban 25; össz. 32,773,366 lappeldány bélyegeztetett.

Franciaország. Lyonból írják, hogy Nemours hgnek látogatása elején a nép semmi különös vonzódást nem tanusita iránta, sőt inkább idegenkedést mutatott, mert megszokván néhai Orleans hgnek kedveltető szives modorát, Nemoursnak komolyabb magatartását általában büszkeségnek vették. De napról napra nőtt iránta a részvét, melly szinte lelkesedéssé is magasult, midőn észrevehék, hogy a város népe iránt valódi jószívűséget tanusít, a nép szükségével, kivánságival, alaposan akar megismerkedni, 's mindenre igen nagy figyelmet fordít, azonkívül pedig mind ő mind fenséges neje igen szives, leereszkedő 's jó indúlata nyilatkozatokkal fordulnak a velők érintkezőkhez.

Ugy látszik a Molière-émlék felavatása iránt mégis sükerülend a hatóságokkal egyezkedni, miszerint azok részvételüket meg nem tagadandják.

A legitímisták, úgy látszik, nem igen tartanak a kamrák fellépésétől, mert legújabbban Rochefoucauld hg sajtószertű cikket iktatott a „Gazette”-be, mellyben daczosan mintegy felhívja a legitímisták ellen a stathushatalmat.

Brougham lord példája szerint mintegy divattá kezd válni, hogy gazdag angolok déli Franciaország kies tájain mezei jószágokat vásárolnak; 's a vidéki lapok szerint itélve a francziák nem épen rossz néven veszik a gazdag gyarmatosok nyaralásait.

Görögország. A királynak válasza, mellyel a benyújtott köszönő felírásra felelt, igen jó benyomást szült, mellyben a többek közt septemb. 3káról is megemlékezett, hogy azt bizonyosan oly napul tekintik mindnyájan, melly egyetértésre int, hogy Görögország boldog lehessen.

Törökország. A zultán megújítja azon parancsát, melly szerint nemtörök alattvalók a bírodalomban ingatlan javakat nem bírhatnak.

Északamerikai egyesült státusok. Az elnöki üzenetben folytatólag említetik: hogy a hadsergi költségek két év óta igen megkevesedtek; (tudnivaló, hogy az állandó katonaság száma igen csekély) de még is jöhethetne eset, melly az ezredek számteljtését szükségessé tehetné. A hajóhad állapota pénzbeli segítséget kíván, hogy az épülő hajókat elkészíteni, 's a kellő javításokat megtenni lehessen, mert illő tengeri erő adja meg nemzetnek a vitézség-ápoló büszkeséget 's biztosságot, noha aránylag legkevesebbe kerül. Említi az elnök továbbá, hogy egy tiszt új nemű erő alkalmazását fődöze fel a gőzhajóknál, mellynél fogva azok mind támadólag mind védelemzőleg rettentőbbekké tétethetnek. Végül emlékeztetbe hozza, milly bonyolult 's zavart állapotban voltak az egyesült státusok, midőn ő hivattott meg az elnöki székre, 's köszöni a congressusnak, hogy böles közremunkálásával mindazon kétes bonyadalmakat jobbadán kiegyenlítani sükerült, miszerint a nemzeti becsület fentartott, a polgárok közt bizodalom nagy részben helyre állt, a kormány hitele ismét megalapult; a kereskedés mindíg jelentékenyebb kiterjedést nyer, müipar 's kézi mesterségek újra sükerrel dolgoznak. Ohajtását fejezi ki végre, hogy az ország boldog legyen 's intézményei sértetlenül fenálljanak.

Chili. Legújabb hírek szerint ezen köztársaság a magellani földszorost birtokul foglalta, 's már lobogót több helyen fel is ütötte.

China. A pótló egyezkedés, melly a chinaiak 's angolok közt kötteték, mint mondják, a többek közt azon záradékat is foglalja magában, hogy kereskedési viszonyok tekintetében minden egyéb nemzetek hasonló jogokkal bírnak, mint az angolok. Ezáltal lehetleníteni akarja a brit kormány, nehogy más nemzetek külön alkudozásokra lépjenek.

Egyesületi 's intézeti közlések.

A vakok pesti intézete javára mult-évi december hónapban befolyt kegyes adományok pengő pénzben: Idősb Austerliczer Sámuel egy adása ellen egyesség útján behajtott öszveg 100 frt.; t. Halász Gusztáv megyei ügyész ur az e tárgyban neki íteltetett 6 frt.; t. Laczkovics János megyei eskütt ur az e tárgyban neki íteltetett 4 frt.; özv. Rottenbiller, születelt Maner Krisztina asszony hagyománya 5 frt.; a dunántúli agostai hitvallású egyházi kerületben beszédetelt 28 frt.; a meszlényi közbirtokosok 5 frt.; néhai t. Vlahovics Hilár hagyománya 5 frt.; a limpaehi helység községe 1 frt. 48 kr. Illok bányaváros felsőbbányai gyűjteménye 50 frt.; ns. Bars megye gyűjteménye 23 frt. 10 kr.; a tiszáninneri helyvél hitvallású egyházi kerületben beszédetelt 34 frt. 19²/₁₀ kr.; t. Fluck Eduárd kir. ügyvéd ur ajánlata 5 frt.; a pesti arany- 's ezüstművesek czéhe 4 frt.; M. L. Kanicz 's fiai, pesti kereskedők 10 frt.; néhai Ballyák Ignác nyugalmazott tábori káplány hagyománya 20 frt.; ns. Krassó megye gyűjteménye 188 frt. 25 kr.; t. Batta Mihály h. ügyvéd ur ő Felsége névnepja ünneplésére egy aranyat természetben. Öszvesen 489 frt. 42²/₁₀ kr. pengőben és egy arany. Költ Pesten december 31-én 1843. Gümöry Károly m. k. pénztárnok.

Magy. Gazd. Egyesület. Midőn egy év előtt a Magyar Gazdasági Egyesület, a mezőgazdaság népszerű oktatásának az elemi iskolákba való behozhatása végett, illy könyvecskét „Gazdasági Kistükör” czim alatt 3000 példányban kiadott, nem alaptalanul reménylé, hogy e vállalat némi részvétre fog találni. 'S e reményében nem is eszalokozott az Egyesület, mert az első kiadásból még csak egy pár száz kapható a titoknoki hivatalnál; a többi vevőre talált. A mennyiben azonban e könyvecskének tárgya mindeddig legfelsőbb helyen rendes iskolai tanulmányvá nem tüzetelt, nem örvendhetünk ugyan a könyvecske azon sikerének, mit belőle vártunk, mindazonáltal feltehető, miután megrendelések mind a főpápság, mind az urodalmak részéről történtek, de kívánatos is egyszersmind, hogy ez uton a Gazdasági Kistükör az iskolák küszöbét átlépve, legalább ideiglenesen is, tetteleg oktatás tárgyává fog tétetni. Mint magán olvasókönyv, magyarazat és utasítás nélkül, a kisdédke kezében, elegendő hasznót nem nyújthat. Ez alkalommal kötelességünknek ismerjük nyilvánosan megemlíteni azon megrendeléseket, mellyek e népkönyvre néhány buzgó főpapjaink által történtek. Így rendelt Érsek-Primásunk ő herczegsége 300 példány Kistükört kiosztogatás végett az érseki helységek iskoláiban; váci püspök Nádasdy gróf ő excellentiája 12 példányt; leleszi prépost Richter Alajos ő nga 30 péld.; az esztergami káptalan 15 péld.; a kiadás legnagyobb része földesuraságok által foglaltatott el. — Vajha Primásunk ő herczegségének lelkes példája az Egyház körében általános viszhangra találna! — Egyébíránt a népkönyv második kiadása némelly változtatásokkal és kiegészítésekkel fog történni, 's tökéletes alakba öntetni. Megrendeléseket mind az Egyesület titoknoki és előadói hivatalaiban, mind könyvkereskedésekben tehetni. Ára kemény borítékba kötve 20 kr. p. p.; száznankinti megrendeléseknél 20 % tulival olesőbb. Pesten, jan. 5-én 1844. Török János, egyesül. titoknok.

Figyelmeztetés a Kubinyiféle pálya-kérdésre.

A kir. magyar természettudományi társulat 1843 évi december 13-dikán tartott kisgyűlésének határozata következtében a magyar természetvizsgálók és orvosok temesvári gyűlésében kihirdetelt Kubinyiféle pálya-kérdésre van szerencsém a tudós közönséget figyelmeztetni. — A kérdés a következő: „Irassanak le az oly igen szenvedélylyé vált állatkinzások módjai édes hazánkban, ezeknek káros volta, kivált zoologiai, statusgazdasági, 's emberiségi tekintetből; 's adassék elő, millyen módokkal 's utakon lehetne ezeket legczélszerűbben megakadályoztatni, 's a helyett az állatok iránt szelidebb bánás módot behozni. — A pályadíj — a t. Kubinyi Ágoston urtól ajánlott 12 darab aranyhoz Petényi 8, — Dr. Grósz 2, — Dr. Schöpf szinte 2 aranyat ajánlván, — öszvesen 24 darab arany. A feleletek beküldésének határideje 1844-dik év május 25-dike; melly határidőre az értekezések idegen kéz által írva, 's a szerző nevét rejtő bepecsételt jeligés levéllel ellátva a kir. magyar természettudományi társulat elnökéhez, t. Bugát Pál egyetemi tanár urhoz Pestre bérmentesen beküldendők. A munkála-

tok a társulat tagjaiból kinevezendő választmány által fognak megbíráltatni, 's a júniusi nagygyűlésen a jutalmazott munka írója megnevezeteni; a jutalom pedig az 1844 évben Kolozsvárott tartandó nagygyűlésen fog a nyertes pályázónak, a pályamunkával együtt általa lenni. A határidőn túl beküldött munkák szerzőiknek visszaküldetnek; a nem nyertesek pedig, jeligés leveleik felbonthatlanul elégtetve, a társulat birtokában maradnak. Pesten január 10-kén 1844. — Dr. Kovács Sebestény Endre, titoknak. —

A pesti magánelmekór-gyógyintézet's eddigi működésének rövid ismertetése.

A Pesten létező magánelmekór-gyógyintézet a történeti nevezetességű Rákos északi oldalán fekszik, mely tájék az egészségre megkívántat minden kellekkel bír. Ez intézetet, dr. Pólya József ur — átlátván: mily sajnosan érzi édes honunk egy ily intézet nemlétét, emberbaráti 's honfi keblének ihletére tetemes áldozattal 1842dik évben alapítá, ugyanezen év majus 1-jén meg is nyitván azt. — Célja ez intézetnek az elmebetegeken segíteni 's a honunkban is nem csekély számmal sinylődő tébolyodottakhoz tartozóinak alkalmat nyújtani, hogy édes hazánk keblében — hol a csapás nyomasztó súlyát is enyhíti némileg a honléti tudat — orvosi segédelmet találhassanak 's ne legyenek kényszerítve tetemes költséggel a külföldre szorulni. — Továbbá: célja ez intézetnek alkalmat nyújtani ifju orvosoknak, a gyógyművészetnek honunkban eddigéig még figyelemre sem méltatott ezen ágában magokat művelhetni, miszerint a kiknek módjokban nincs külföldre rándulni, ne legyenek kényszerítve az orvostudomány ezen ágában minden ismeret nélkül a gyakorlat tágas mezéjére kilépni. — Ez intézet célja tehát koránem nyereszkedés; mi — ha egyebet nem említnék is meg — már eléggé kitetszik onnan, hogy megállapítása óta és így több mint másfél év alatt — kivéve az alapszabályoknak hírlapok utján szétküldetését — még csak hirdette sem, annyivalinkább ajánlva nem volt. — Amde ez intézetnek elvei közé tartozik tettei 's működése által szerezni magának hírnevet! — Tizenkét beteg láthat el az intézet külön szobával, szükség esetében pedig többet is, olly állapotban levén az, hogy bármely perczben is tágasb kört nyithat jótékony célú működésének. Az intézet megnyitásakor négy osztály volt a fizetésre megállapítva, de fél év múlva a két utolsó osztályt meg kelle szüntetni, mivel a kiadás-bevételt 1652 pfgő forinttal haladta meg, nem számítván az intézet létrehozására fordított tüke kamatait. — A két rendesnek megmaradt osztályban 1000 és 800 pfgő frnt a fizetés, mit fél vagy negyedévenként tesznek le a beteg hozzátartozói, tetszésük szerint. — Egy rendkívüli osztály is alapított ezer pengő forinton felül, melyben a bizonyos öszveg meghatározása a beteg hozzátartozóinak több kevesebb követeléseitől függ. — Minden beteg külön szobán kívül kap betegségéhez képesti ételmezt, gyógyszerket, szolgálatot, fűtést, nyoszolyát, — a többi szükség butorról, ágy- 's ruhaneműkről a beteg hozzátartozói izletök 's módjok szerint gondoskodhatván. — Ha meggondoljuk az ételmi és gyógyszerket évenkénti mibe kerülését, továbbá a szolgálatot — mi lényegesen különbözik a testi betegek körül teendőktől, két vagy három beteghez legalább egypár betegelő kivantván; végre az intézethez tartozó egyéb személyzet sokaságát 's aztán meg a nagyszerűleg kezdett épületnek további kivitelét csinosítását: teljességgel nem mondhatni az említett évi fizetéseket soknak, sőt inkább összehasonlítva a külföldi intézetekével, mérsékeltnek, mi az intézet jótékony céljához illik, ugy annyira, hogy a számadásból kiviláglik, miszerint a tulajdonos a bevételen felül 1842dik év óta intézetére költött 6095 fr. ezüst pénzben. — Eddigéig — tehát mintegy másfél év alatt — számszerint 12 beteg fordult meg ez intézetben, kiknek legalább betegségét, bentartózkodásuk idejét szükségesnek tartjuk az érdemes közönséggel tudatni, — a gyógyítási mód orvosi lapba tartozván, miről a tudomány érdekében szinte számot adandunk; szükségesnek tartjuk pedig már csak azért is, hogy némileg megczafoljuk azon rosszakaró gyanusítgatókat, kikkel ezen még hitre sem vergődhetett intézet ellen némely collegák törnek. — Az orvoslást nyertesek közt tíz férfi 's két nőszemély volt. — Az első férfi 58 éves, ki közben eső szabad időkkel öt évig szenvedén, magát megváltó 's törvényhozónak tartá; dühöngéssel 's folytonos lármával járó rögzeszmejében, 1842dik apr. 28kán fölvetetett 's ugyanezen évi oct. 23kán ép elméjét visszanyerve hagyá el az intézetet. — 2dik: egy 27 éves férfi volt, ki két évig magát a világon legnagyobb urnak tartó rögzeszmejével 1842ki majus 2kán fölvetetett 's ugyanezen évi oct. 22kén mint az agyban történt létszeri változások miatt gyógyíthatlan e-

gyén visszavetett. — 3dik: egy 32 éves férfi volt, ki négy hónapig szenvedén időszakos reszketeg tébolyodásban, 1842ki július 15kén fölvetetett 's ugyanazon évi oct. Skán látszólag ép elméjét visszanyerve hagyá el az intézetet. Hon a szesz italokkal való élésre bajába vissza, de egyszersmind más testi betegségbe is esett 's ebből felépülvén amattól is megszabadult. — 4dik: egy szinte 32 éves férfi volt, ki négy évig szenvedén politikai ábrándokban, 1842ki július 4kén fölvetetett 's 1843ki apr. 20kán valamennyire javult állapotban vitetett el egy közkórházba. — 5dik: egy 19 éves ifju volt, ki két hónapig szenvedén val-lásravonatkozó 's igen nagy nyugtalansággal párosult rögzeszmejében 1842ki aug. 16kán fölvetetett 's ugyanezen évi oct. 25kén ép elméjét visszanyerve bocsátott el. — 6dik: egy 42 éves férfi volt, ki hét évig szenvedén legnagyobb méla-rásztkórban (hypocondria melancholica) 1843ki april 7kén fölvetetett és ugyanazon évi oct. Skán nője kívánságára 's egyszersmind a benne kifejtett honvágy miatt próbál egy pár hónapra kibocsátott, 's azótai tudósítás szerint tökéletesen gyógyultnak tartják hozzátartozói, miről az intézet a beteg hazabocsátásakor még nem kezkeskedhetett. — 7dik: egy 26 éves ifju 's hivatalnok, ki ezelőtt már négy évvel is szenvedett elmebetegségben, 's jelen baja, mi dühös örvöngés volt, egy hónapos levén 1843ki jul. 16kán fölvetetett 's ugyanazon évi oct. 16 annyira javult állapotban, miszerint szülei tökéletesen meggyógyultnak tartani hajlandók voltak — a nemfizethetést adván okul, elvitetett, noha az intézet nem kezkeskedhetett még teljes meggyógyultáról. — Nehogy az intézet hitelle hasonló könnyelmű tettek által csökkenjen, ezennel lelkiismeretes kötelességének ismeri tudatni, hogy az említett ifjat elvitetésekor csak lábbadozónak (reconvalescens), 's koránem tökéletesen gyógyultnak tartá. — Három férfi jelenleg is benn van az intézetben, kiknek egyike 39 éves gyógyíthatlan betegségben, időváltozásokor mindent rontani vágyó együgyű csábasságban (fatuitas) szenvedén, csupán eltartás végett adatott által. — Másika 30 éves férfi, kinek ámbár leghatalmasabb okok által zavarodott meg elméje, 's baja már két éves volt fölvetése előtt, mégis a rajta eddig nyilvánosan észrevett lassu javulás ennek fokokénti növekedésére jogosít. — Harmadik egy 50 éves férfi, ki nagy mértékben elgyöngült 's erőkimertült állapotban időszakos dühöngéssel 's változó eszmékkel vétegett át, 's most még ez utolsók maradtak nála gyógyítandók. — Az intézetben orvoslást nyert nőszemélyek egyike 37 éves volt, kinek saját nemű szövényes (complicat) betegsége egy névvel meg nem nevezhető, 's 1842ki majus 18án fölvetetett, 's 1843ki febr. 14én ép állapotját visszanyerve bocsátott el. Másika egy 24 éves nőszemély volt, kiben gyermekágyas korában öngyilkolási-düh fejlődött ki, 's 1843ki apr. 6án fölvetetett, 's ugyan ezen évi jul. 6án ép elméjét visszanyerve bocsátott el. — Az eredmény tehát, akár az ily bajok általában nehéz gyógyítását, akár pusztán a bajok idültését, akár a gyógyítási idők rövidségét, tehát a hozzátartozók aránylag csekély költségét vesszük, igen kedvezőleg mutatkozik az intézetre nézve, mely magánember tetemes áldozatával jött létre 's életben tartatik. — Közli dr. Kún Tamás.

London és Páris bünyenyítő statisztikája.

Colquhoun, e század kezdetén (1800ban) megfejteni akarván Traité sur la Police de Londres című munkájában a vétek gyorsan növekvő elhatárolását, Angolországban, ugy lelé, hogy a francia forradalom óta a szárazföld minden gonosztevői 's gazembereinek talajjal (rendez-vous) vált London városa. Páris, ugymond e szerző, romjaiban, a nemesség számúzeve, és az ingó tulajdonok legnagyobb része megsemmisítve levén, a gazemberek és országfutóknak nincsenek meg több előbbi forrásaik, 's egyébkint is e város nem bír olly kecskekkel, mint azelőtt. Az angol nyelv nemtudása, mely ránk nézve bizonyos őrtanya volt, nem gátolja többé a szárazföld gazembereinek befolyását: nyelvünk sohasem volt annyira kiterjedve, és a francia nyelv használata sohasem divatozott annyira ez országban, főleg a fiatal emberek között. A Londonban uralkodó játékhajlam és szórakozás, miket a szárazföldről jövő megvesztegetett emberek befolyása, a nép gazdagsága, és a forgásban pénz nagy tömege nagyobbítottak már, roppant mezt nyújtanak iparuk kifejlesztésére a francziáknak 's idegeneknek, kik Párist a régi kormány alatt bolygatták. — A béke óta Páris sokkal fényesb lön, mint valaha volt. Azon ingó gazdagság, melyet Colquhoun megsemmisültnek tartott, bámulásig növekedett. Franciaország fővárosa egyszersmind a divat, fényűzés és pazarság színe helye. Most is, mint azelőtt, magához csalja Europa minden tagjaiból a gazdag utazókat, 's velök a gazemberek vagy cselszövők seregét, mely asztaluk morzsáiból éldegél. Ha gonosztevőink, hasznukra fordítván a franczianyelv

általánosságát, némelykor Londonban, Brüsszelben, Berlinben keresik zsákmányukat, az idegen nyelvek eláradása Franciaországban kárpótlékul nyitja meg szülőföldünket minden ország gonosztevőinek. Akar valaki bizonylatot? elég keresztül futnunk a büntető törvényszék jegyzékét, mikből láthatni, hogy 1840ben Párisban 15,624 befogott egyén között 1072 idegen volt.

Ha Colquhoun még élne, elismerné, miszerint, büntettek ügyében, az angolországai kivitel egyenlő a bevittellel. E hivatalnok, ki a büntettek mennyiségét olly időszakban, midőn London börtönei évenként 4—5000 elmarasztalt vagy vádolt egyéneket fogadtak magokba, nem tudta megfejteni, nagyobb zavarba bonyolulna, ha jelenleg azokat kutatná, mikélfogva csupán ez egy városban évenként 65—75 ezer személy börtönözöttik be. De bármilyen legyen e magyarázat, azt meg kell engednünk, hogy az aránylati fényűzéssel kifejlődött társadalmi rendtelenség szükségleg egy belhoni, és önkényes termény.

Nincs embertömég az ismert világban, mely aránylag annyi bünteteket követne el, mint London 's külvárosainak népsége. E népség, az 1841ki összeírás szerint, 1,870,000 lakosból áll, 's körülbelül olly nagy területet foglal el, mint Szajna-mezeje. Egy örkődő rendőrség, mely a kormány parancsának engedelmeskedik — mi majdnem példátlan tü-nemény egy a centralisatio iránt olly közönyös országban mint Anglia — ótalmazza a kerületekben a személyeket és tulajdoni jogokat. Ez kétségköl sok rendtelenségek veszi elejét, 's mégis a büntettek jegyzéke London városában olly nagy, hogy hasonlót gyakran egy egész birodalom sem mutathat föl.

A fővárosi rendőrség hatósága Westminster grófságra 's Surrey grófság egy részére, kivéve London egy-jét, melynek különös rendőrsége és törvényszéke vannak, terjed ki; tehát 15—16 száz ezer hatóság-alattiakat foglal magában. Ezek közül 63,704 egyén fogatott el 1842ben. Ha ide esatoljuk a cityben bebörtönzött 10,841 egyént, látjuk, hogy egy év folytában 76,545 személy fogatott el. Hogy e szám nagyságát felfoghassuk, szükséges tudni, miszerint Szajna megyében, mely 1,300,000 lakost számlál, 1840ben 15,624 egyén börtönözöttik be. Londonban tehát négy, Párisban pedig egy fogoly esik száz emberre.

Igaz, hogy Anglia rendőri törvényei és szabályai olly cselekvényeket is tekintenek büntetékül; mik Franciaországban nem ollyanok. Példaul a rendőrség elfojza a részegeket, ha nem képesek illőleg viselni magokat. Mult évben 12,325 egyén állt e rovat alatt. Van azonkivül 17,000 egyén, kik mint gyanúsak vagy rendetlen 's dözszögő életiek fogatnak el, ide nem számítván 5526 naplopót, és 2580 becs-telenítettet.

De ha London bünyenyítő mérlegéből kihagyjuk is mind azon bünteteket, mik Párisban nem büntetnek meg, a börtönzések száma 76 ezerről 40 ezerre olvad le, mi még mindig kétszerte nagyobb aránylatot mutat, mint Franciaország fővárosa. Azonban csak akkor látandjuk át e két város 's ország közötti különbséget, ha e bünyenyítői statisztikába tekintünk.

63,704 bebörtönzött személy közül Londonban, ide nem értvén a cityt (belvárost), 1842ben 33,609 közvetlenül mentetett fel, 27,644 sommásan marasztaltott vagy kezesség mellett bocsátott el, 4431 a jövő törvényszékig tartóztatott le. Párisban 15,624 elfogott közül, 1840ben, 14,014 állítatott a törvényszék elibe, 922 szabadon bocsátott, 597 kórházakba fogadtatott. Mind a két város büntetei, áthágásainak külön osztályzatai ezek:

Személyek elleni büntetek 's áthágások. Vállottak 's elítéltek.

1) Gyilkolás vagy gyilkolási kísérlet, orgyilkolás, megmérgezés, gyermekölés 'sat. Londonban 123. Párisban 16. 2) Halálos verések megsebesítések Párisban 15. 3) Szodomai bűn vagy kísérlet Londonban 35. 4) Erőszaktelet, erőszaktelet-kísérlet Londonban 53, Párisban 30. 5) Kétségesség Lban 28. 6) A szemérem nyilvános megsértése P. ban 153. 7) Köz erőkar elleni sértések 's hatalmaskodás Lban 2,193, P. ban 354. 8) Munkatehetlenséget okozott verések és sebesítések Lban 5,139. P. ban 1,278. Összesen Londonban 7635, Párisban 1843.

Tulajdon elleni büntetek és áthágások hatalmaskodással vagy a nélkül. Vállottak 's elítéltek.

1) Nyilvános lopások, betörések miatt Londonban 277, Párisban 406. 2) Házi lopások; bizalommal visszaélés Lban 364, P. ban 259. 3) Egyszerű tolvajlások, csempészégek, orgazdaskodások Lban 13880, P. 3179. 4) Hamis pénzszinálás Lban 4024, P. ban 129. 5) Kóborlás Lban 5525, P. ban 1498. Összesen Londonban 21,061, Párisban 5471.

Alig szükséges ez eredményeknél tovább mutatnunk. London népsége, lehván a cityt, nem sokkal haladja felül a szájamegyebelit, 's mégis mily aránytalanság a két város között a vétek 's büntetek mennyiségében! Az arány körülbelül mint 4: 1. London népsége hevesb 's megromlottabbnak látszik mint Párisé. Az öles, orgyilkolás, becs-telenítés, szodomia, rendőrség elleni hatalmaskodás, verekedéssel kísért czívódások, szóval: féktelen szenvedélyeket feltételező mindenféle kiesapongások napi renden vannak ott. Ezek déli vad hajlamok északnak híder 's téli éghajlata alatt. A mértéktelenség ugyanazon eredményeket szüli ott, miket másutt az égalj forrósága idéz elő.

Egyszersmind a megromlást is látjuk ott sarjadzani, mely a gazdag és iparos népek sajáta: körülbelül 14 ezer egyszerű tolvajlási, vagy csempészeti eset egyellengy városban! 961 pénzhamisítási eset! 's e jegyzék csakugyan mészék szaporodnék még, ha Angliában a közműnisterség parancsára üldöztetnénk e büntetek, mint Franciaországban, 's ha, törvényszék elibe hozatandásuk végett, nem kel-lene a sértett fél panaszát bevárni.

Egy későbbi czikkben nyomozandjuk: vajjon mily részt vesznek a büntetek 's kihágásokban London lakosainak külön osztályai.

Z. J.

